

Π.3.2.5 Πιλοτική εφαρμογή και αξιολόγηση αντιπροσωπευτικού αριθμού σεναρίων από κάθε τύπο σε διαφοροποιημένες εκπαιδευτικές συνθήκες πραγματικής τάξης

Νεοελληνική Γλώσσα

Α΄ Γυμνασίου

Τίτλος:

«Η γλώσσα των γηπέδων»

Συγγραφή: ΕΛΕΝΗ ΞΥΛΑ

Εφαρμογή: ΜΑΡΙΑ ΠΑΡΑΣΚΕΥΑ

**ΚΕΝΤΡΟ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΑΣ
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ**

Θεσσαλονίκη 2015

ΤΑΥΤΟΤΗΤΑ ΕΡΓΟΥ

ΠΡΑΞΗ: «Δημιουργία πρωτότυπης μεθοδολογίας εκπαιδευτικών σεναρίων βασισμένων σε ΤΠΕ και δημιουργία εκπαιδευτικών σεναρίων για τα μαθήματα της Ελληνικής Γλώσσας στην Α/βάθμια και Β/βάθμια εκπαίδευση» MIS 296579 (κωδ. 5.175), - ΟΡΙΖΟΝΤΙΑ ΠΡΑΞΗ, στους άξονες προτεραιότητας 1-2-3 του Επιχειρησιακού Προγράμματος «Εκπαίδευση και Διά Βίου Μάθηση», η οποία συγχρηματοδοτείται από την Ευρωπαϊκή Ένωση (Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο) και εθνικούς πόρους.

ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΟΣ ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ: Ι. Ν. ΚΑΖΑΖΗΣ

ΑΝΑΠΛΗΡΩΤΗΣ ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΟΣ ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ: ΒΑΣΙΛΗΣ ΒΑΣΙΛΕΙΑΔΗΣ

ΠΑΡΑΔΟΤΕΟ: Π.3.2.5. Πιλοτική εφαρμογή και αξιολόγηση αντιπροσωπευτικού αριθμού σεναρίων από κάθε τύπο σε διαφοροποιημένες εκπαιδευτικές συνθήκες πραγματικής τάξης.

ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ ΠΑΡΑΔΟΤΕΟΥ: ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΚΟΥΤΣΟΓΙΑΝΝΗΣ

Υπεύθυνος υπο-ομάδας εργασίας γλώσσας: Δημήτρης Κουτσογιάννης

ΦΟΡΕΑΣ ΥΛΟΠΟΙΗΣΗΣ: ΚΕΝΤΡΟ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΑΣ

<http://www.greeklanguage.gr>

Καραμαούνα 1 – Πλατεία Σκρα Τ.Κ. 55 132 Καλαμαριά, Θεσσαλονίκη

Τηλ.: 2310 459101, Φαξ: 2310 459107, e-mail: centre@komvos.edu.gr

Α. ΤΑΥΤΟΤΗΤΑ

Τίτλος

Η γλώσσα των γηπέδων

Εφαρμογή σεναρίου

Παρασκευά Μαρία

Δημιουργία σεναρίου

Ξυλά Ελένη

Διδακτικό αντικείμενο

Νεοελληνική Γλώσσα

Τάξη

Α΄ Γυμνασίου

Σχολική μονάδα

4ο Γυμνάσιο Συκεών Θεσσαλονίκης

Χρονολογία

Από 29-04-2014 έως 09- 05-2014

Διδακτική/θεματική ενότητα

Ενότητα 8η: Δε σταματώ να τραγουδώ

Διαθεματικό

Όχι

Χρονική διάρκεια

9 ώρες

Χώρος

Ι. Φυσικός χώρος:

Εντός σχολείου: αίθουσα διδασκαλίας, εργαστήριο πληροφορικής, σχολική βιβλιοθήκη.

II. Εικονικός χώρος: [Edmodo](#).

Προϋποθέσεις υλοποίησης για δάσκαλο και μαθητή

Με βάση το συνταγμένο σενάριο για να υλοποιηθεί σε ικανοποιητικό βαθμό η συγκεκριμένη διδακτική πρόταση, κρίνονται απαραίτητα τα εξής:

- να είναι διαθέσιμο το εργαστήριο πληροφορικής·
- οι μαθητές/τριες να διαθέτουν τις βασικές δεξιότητες σχετικά με τη χρήση του Η/Υ και ιδιαίτερα με τον επεξεργαστή κειμένου και την πλοήγηση στο διαδίκτυο, αλλά και
- να έχουν προηγηθεί σχετικές δραστηριότητες εξοικείωσης με μηχανές αναζήτησης, δημιουργίας πολυτροπικών κειμένων, με διαδικτυακά εργαλεία·
- οι μαθητές/τριες να είναι εξοικειωμένοι/ες με την ομαδοσυνεργατική μέθοδο και να έχουν εμπλακεί σε συνεργατικές δραστηριότητες.

Εφαρμογή στην τάξη

Το συγκεκριμένο σενάριο εφαρμόστηκε στην τάξη.

Το σενάριο στηρίζεται

Ελένη Ξυλά, Η γλώσσα των γηπέδων, Νεοελληνική Γλώσσα Α΄ Γυμνασίου, 2014.

Το σενάριο αντλεί

--

B. ΣΥΝΤΟΜΗ ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ/ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Για να υλοποιηθεί σε ικανοποιητικό βαθμό η συγκεκριμένη διδακτική πρόταση, κρίνονται απαραίτητα τα εξής:

- να είναι διαθέσιμο το εργαστήριο πληροφορικής·

- οι μαθητές/τριες να διαθέτουν τις βασικές δεξιότητες σχετικά με τη χρήση του Η/Υ και ιδιαίτερα με τον επεξεργαστή κειμένου και την πλοήγηση στο διαδίκτυο, αλλά και
- να έχουν προηγηθεί σχετικές δραστηριότητες εξοικείωσης με μηχανές αναζήτησης, δημιουργίας πολυτροπικών κειμένων, με διαδικτυακά εργαλεία·
- οι μαθητές/τριες να είναι εξοικειωμένοι/ες με την ομαδοσυνεργατική μέθοδο και να έχουν εμπλακεί σε συνεργατικές δραστηριότητες.

Δ. ΣΚΕΠΤΙΚΟ-ΣΤΟΧΟΙ ΚΑΙ ΣΥΝΔΥΑΣΜΟΣ ΤΟΥΣ

Γνώσεις για τον κόσμο, αξίες, πεποιθήσεις, πρότυπα, στάσεις ζωής

Η δύναμη της ιδεολογικής χρήσης της γλώσσας πολλές φορές λειτουργεί εν αγνοία των χρηστών της. Η γλώσσα των γηπέδων «φυσικοποιεί» το νόημα των λέξεων, τις συμβάσεις, τους τρόπους αλληλεπίδρασης ή τις θέσεις των υποκειμένων, ο χρήστης δεν αντιλαμβάνεται ότι πίσω από αυτές τις πρακτικές υπάρχουν σχέσεις εξουσίας (Fairclough 2001: 87). Σ' αυτό το πνεύμα, ο Kress (1989: 44) κρίνει ότι ο προσωπικός τρόπος ανάγνωσης ενός κειμένου είναι κοινωνικά κατασκευασμένος. Αυτό, όμως, δε σημαίνει ότι η θέση των συμμετεχόντων είναι πάντα παθητική. Ο Fairclough θεωρεί ότι «τα υποκείμενα είναι ιδεολογικά τοποθετημένα, αλλά είναι ικανά να δράσουν δημιουργικά, να κάνουν τις δικές τους συνδέσεις ανάμεσα στις διαφορετικές πρακτικές και ιδεολογίες στις οποίες είναι εκτεθειμένα, και να αναδομήσουν τις πρακτικές δομές της ένταξης τους».

Θεωρούμε ότι η συγκεκριμένη διδακτική πρόταση συμβάλλει στη διαμόρφωση συγκινησιακού κλίματος στην κοινότητα μάθησης, καθώς επιτρέπει στους μαθητές/τριες:

- να μοιραστούν σκέψεις και συναισθήματα·
- να επεξεργαστούν αυθεντικά κείμενα·
- να παραγάγουν λόγο εμπλεκόμενοι ενεργά στη διαδικασία·

- να στοχαστούν πάνω στις στάσεις που θεωρούν φυσικές στον χώρο της γλώσσας των γηπέδων.

Γνώσεις για τη γλώσσα

Στο συγκεκριμένο σενάριο τα κείμενα δεν αντιμετωπίζονται απλά ως συστήματα δομών αλλά ως πράξεις επικοινωνίας, για την κατανόηση των οποίων λαμβάνονται υπόψη οι επικοινωνιακοί παράγοντες, όπως ο πομπός, ο δέκτης, οι κώδικες που αξιοποιούνται για τη συγκρότηση του μηνύματος, τα μέσα που χρησιμοποιούνται για τη μετάδοσή του, ο σκοπός στον οποίο αποβλέπει ο δημιουργός του.

Στη συγκεκριμένη διδακτική πρόταση αναλύονται περιστάσεις αυθεντικής επικοινωνίας και αξιοποιούνται και άλλοι σημειωτικοί κώδικες-πόροι. Τα παιδιά ως νεαροί αναγνώστες και παραγωγοί νοήματος αναμένεται να είναι σε θέση να αναγνωρίζουν:

- κειμενικές συμβάσεις όσον αφορά τα δομικά συστατικά της αφήγησης, το χωροχρονικό πλαίσιο δράσης, τα πρόσωπα-χαρακτήρες·
- παράγοντες που καθιστούν το κείμενο πράξη επικοινωνίας, όπως ο πομπός, ο δέκτης, οι κώδικες που αξιοποιούνται για τη συγκρότηση του μηνύματος·
- τα μέσα που χρησιμοποιούνται για τη μετάδοσή του·
- τον σκοπό στον οποίο αποβλέπει ο δημιουργός του·
- τις σχέσεις μεταξύ του αναγνώστη και άλλων φορέων·
- τον χώρο και ο χρόνο δημιουργίας και ανάγνωσης του κειμένου·
- την επικοινωνία του με άλλα κείμενα·
- λεξιλογικές επιλογές που αναδεικνύουν το ύφος του κειμένου και σηματοδοτούν τις προθέσεις του γράφοντος·
- παραγλωσσικά και εξωγλωσσικά στοιχεία του προφορικού λόγου.

Γραμματισμοί

Γλωσσικός - Κλασικός γραμματισμός

Ως προς τους γραμματισμούς το συγκεκριμένο σενάριο επιδιώκει οι μαθητές/τριες:

- να κατανοούν τη χρήση ειδικών όρων, που συμβάλλουν στην ακριβή αθλητική έκφραση·
- να εντοπίζουν τα δάνεια, κωδικοποιημένα και μη, τη χρήση μετωνυμιών, τη χρήση αργκό·
- να εντοπίζουν το συνομιλιακό/διαλογικό ύφος·
- να εντοπίζουν τον συγκινησιακά φορτισμένο λόγο, τις υπερβολές.

Νέοι γραμματισμοί

Τα παιδιά είναι στη συντριπτική τους πλειοψηφία εξοικειωμένα με την τεχνική διάσταση της αξιοποίησης των υπολογιστών ως μέσων πρακτικής γραμματισμού. Γνωρίζουν δηλαδή τις συμβάσεις της γραφής ενός κειμένου σε ηλεκτρονικά περιβάλλοντα, τις συμβάσεις της αναζήτησης μέσω του διαδικτύου. Όσο όμως προχωρούμε σε πιο απαιτητικές χρήσεις των νέων μέσων, όπως η ανάγνωση και αξιολόγηση πληροφοριών, η διαδικασία αξιοποίησης των νέων μέσων για πιο απαιτητικές χρήσεις, τόσο περισσότερο γίνεται σαφές ότι είναι απαραίτητη η συστηματική καλλιέργεια του νέου γραμματισμού (Κουτσογιάννης 2007).

Μέσω των δραστηριοτήτων οι μαθητές/τριες επιδιώκεται να εξοικειωθούν με:

- τις μηχανές αναζήτησης στο διαδίκτυο, ώστε να αποκτήσουν εμπειρία στην αναζήτηση πολυμεσικού υλικού αλλά και στην αναζήτηση και αξιολόγηση του αναγκαίου πληροφοριακού υλικού σχετικά με το θέμα των αθλητικών ηλεκτρονικών μέσων πληροφόρησης·
- βασικά λογισμικά (επεξεργαστής κειμένου, λογισμικό παρουσίασης), ώστε να μπορούν να αξιοποιήσουν τις δυνατότητες που αυτά δίνουν για παραγωγή μονοτροπικού και πολυτροπικού κειμένου καθώς και για αναθεώρηση και βελτίωση κάθε κειμένου.

Κριτικός γραμματισμός

Η γλώσσα είναι ιδεολογικά τοποθετημένη σε όλα τα επίπεδα: στη δομή, στην παραγωγή και στην κατανάλωση του λόγου, στα γλωσσικά συμβάντα. Παράλληλα, βρίσκεται στα κείμενα σε επίπεδο νοηματικό, συντακτικό και υφολογικό, καθώς οι

λέξεις και οι γραμματικές επιλογές είναι συνυφασμένες με ιδεολογικές αναφορές (Fairclough 1992: 89).

Οι ΤΠΕ ως περιβάλλοντα πρακτικής γραμματισμού δεν είναι ουδέτερες, αλλά ενσαρκώνουν αντιλήψεις που έχουν σχέση με το κοινωνικοπολιτισμικό περιβάλλον που δημιουργήθηκαν, το οποίο είναι προφανές ότι δημιουργεί νέες προκλήσεις και δεδομένα για τις λιγότερο ομιλούμενες γλώσσες και τη διδασκαλία τους (Κουτσογιάννης 2012).

Μπορούν οι μαθητές/τριες:

- να ασκηθούν στην αναζήτηση, επιλογή και ανάγνωση υλικού από διάφορες πηγές με σκοπό την παραγωγή προφορικών, γραπτών και πολυτροπικών κειμένων και στοιχεία που αφορούν την τρέχουσα ποδοσφαιρική πραγματικότητα·
- να μετατραπούν σε κριτικά σκεπτόμενους αναγνώστες: η ανάγνωση των οπαδικών εφημερίδων απαιτεί τη γνώση της αθλητικής ορολογίας και των αθλητικών συμβάσεων, αφού απευθύνεται σε ένα κοινό το οποίο γνωρίζει ή ενδιαφέρεται για τον αθλητισμό.

Διδακτικές πρακτικές

Με το συγκεκριμένο σενάριο επιδιώκουμε να αναπτύξουν οι μαθητές ως συμμετέχοντες τη δυνατότητα να υποδυθούν συγκεκριμένους ρόλους, να γίνουν δημοσιογράφοι, εκφωνητές αθλητικών αγώνων, εκδότες, ιδιοκτήτες *ευπρεπών* αθλητικών blog, κατασκευαστές συνθημάτων. Ο Fairclough ονομάζει τους ρόλους που υποδύονται οι συμμετέχοντες σε κάθε είδος λόγου «θέσεις υποκειμένου», τα άτομα καθίστανται ικανά να ενεργούν ως κοινωνικά δρώντα πρόσωπα. Επιπλέον η τοποθέτηση του ανθρώπου σε ποικίλες θέσεις υποκειμένου (που καθιερώνονται από ποικίλα είδη λόγου) συνιστά τη διαδικασία με την οποία διαμορφώνει την ταυτότητά του.

Ε. ΛΕΠΤΟΜΕΡΗΣ ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ ΤΗΣ ΠΡΟΤΑΣΗΣ

Αφετηρία

Ο αθλητισμός εμφανίζεται από τη μια να είναι απολιτικός, αφού τα αθλητικά νέα βρίσκονται στις τελευταίες σελίδες των πολιτικών εφημερίδων, σε απόσταση από τις σημαντικές ειδήσεις και οι άνθρωποι που ασχολούνται με τον αθλητισμό συχνά ισχυρίζονται ότι βρίσκεται έξω από το πολιτικό προσκήνιο. Μάλιστα καταβάλλεται προσπάθεια να συνδεθεί ο αθλητισμός με την ψυχαγωγία, το παιχνίδι, την εκτόνωση. Από την άλλη, πρωταγωνιστεί παρασκηνιακά σε όλες τις πτυχές της κοινωνικοπολιτικής διαδρομής της εξουσίας και του χρήματος. Ξεκινώντας από αυτές τις παραδοχές θα διαβούμε τις πύλες γηπέδων στα οποία γεννήθηκαν νεολογισμοί, συνθήματα, συναισθήματα στις ψυχές και στα χείλη των οπαδών στα οποία μια ολόκληρη κοινωνία προσκυνά και αναπαράγει και σε άλλες περιστάσεις επικοινωνίας.

Σύνδεση με τα ισχύοντα στο σχολείο

Η συγκεκριμένη διδακτική πρόταση βρίσκεται σε πλήρη συμβατότητα με το ΑΠΣ και το ΔΕΠΠΣ, εφόσον εντάσσεται στην 8η Ενότητα της Νεοελληνικής Γλώσσας Α΄ Γυμνασίου. Ειδικότερα, εξυπηρετεί τις αρχές και τους στόχους των Προγραμμάτων Σπουδών, γιατί:

- αντιμετωπίζει τη γλώσσα ως κοινωνικό και πολιτιστικό προϊόν που διαμορφώνεται ανάλογα με τις περιστάσεις επικοινωνίας·
- ακολουθεί την επικοινωνιακή μέθοδο στη διδασκαλία της γλώσσας και αξιοποιεί ποικίλα ανοιχτά περιβάλλοντα για την κατανόηση και παραγωγή λόγου (ηλεκτρονικά λεξικά, σώματα κειμένων, διαδίκτυο)·
- υιοθετεί την κειμενοκεντρική προσέγγιση δίνοντας έμφαση στη μελέτη ευρύτερων, πέραν της πρότασης, γλωσσικών μονάδων·
- δίνει έμφαση στη νέα κειμενικότητα μέσω της δημιουργίας κειμένων που σχετίζονται με το διαδίκτυο (νέος γραμματισμός) και στην καλλιέργεια της

δεξιότητας για κριτική ανάγνωση της διαδικτυακής πληροφορίας (κριτικός γραμματισμός).

- εξασφαλίζει την ενεργή συμμετοχή όλων των μαθητών μέσω της ομαδοσυνεργατικής μάθησης.

Αξιοποίηση των ΤΠΕ

Οι ηλεκτρονικοί υπολογιστές και οι εφαρμογές τους δεν είναι μόνο «εργαλεία» αλλά γνωστικά αντικείμενα που προετοιμάζουν τους μαθητές για την εκπαίδευση και επαγγελματική τους ανάπτυξη, ενώ ταυτόχρονα λειτουργούν και ως πηγές πληροφόρησης, ως νοητικά εργαλεία (mindtools), δηλαδή μαθησιακά εργαλεία που χρησιμοποιούν γνωστικές δομές και διαδικασίες με τις οποίες διευκολύνεται η ανακαλυπτική μάθηση.

Η εξέλιξη των εργαλείων των ΤΠΕ και η πρόοδος της επιστήμης της Πληροφορικής δημιουργούν τις συνθήκες για μάθηση με την υιοθέτηση σύγχρονων παιδαγωγικών μεθόδων και ειδικά για το μάθημα της Γλώσσας, των νεότερων γλωσσοδιδασκτικών προσεγγίσεων. Ειδικότερα, οι δυνατότητες των νέων μέσων μπορούν να αξιοποιηθούν για την υιοθέτηση της *ανακαλυπτικής και διερευνητικής μάθησης* στη διδασκαλία της γλώσσας. Το περιβάλλον του διαδικτύου με τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά του μπορεί να αξιοποιηθεί προς την κατεύθυνση αυτή. Η πληροφορία δεν υπάρχει σε συγκεκριμένες σελίδες του ενός, αξιόπιστου σχολικού εγχειριδίου, πρέπει να αναζητηθεί στον παγκόσμιο ιστό, κάτι που καθιστά αναγκαία την καλλιέργεια από τους μαθητές δεξιοτήτων κριτικής αναζήτησης και αξιοποίησης των πληροφοριών.

Κείμενα

Νεοελληνική Γλώσσα Α΄ Γυμνασίου

- Βιβλίο Μαθητή, Ενότητα 8, Κείμενο 6 [«Δε σταματώ να τραγουδώ ποτέ!»](#)

Εκπαιδευτικό/υποστηρικτικό υλικό

- Σ. Αποσπόρης, [Ο ύμνος του Πανιωνίου](#). [πηγή: YouTube]
- Μ. Κακριδή, Δ. Κατή & Β. Νικηφορίδου. [Γλωσσική ποικιλία και σχολική εκπαίδευση](#). [πηγή: komvos.edu.gr]
- Η. Αναστασιάδης, [Τα τραγούδια που έγιναν οπαδικά](#). [πηγή: oneman.gr]
- [Ο μαγικός κόσμος των συνθημάτων](#). [πηγή: TheInsider]
- Συνέντευξη με τον Νάσο Κατσώχη, συγγραφέα του βιβλίου «Οπαδοί εν χορώ». Δημοσιεύτηκε στο ένατο τεύχος του HUMBA.
- Ν. Κατσώχης, [Οι “μεταφορές” του πολέμου: από τα πεδία της μάχης στις “μάχες” των γηπέδων](#). [πηγή: 24grammata]
- Ν. Κατσώχης, [Η οριακότητα της “οπαδικής” γλώσσας](#). [πηγή: 24grammata]

Διδακτική πορεία/στάδια/φάσεις

Α΄ φάση (1 ώρα στην τάξη)

Το σενάριο αναρτήθηκε από το προηγούμενο μάθημα στο [Edmodo](#), οπότε και οι μαθητές άρχισαν να προϊδεάζονται για το θέμα και το ύφος του. Η πρώτη φάση ξεκίνησε με μια ώρα στην τάξη. Αρχικά οι μαθητές χωρίστηκαν σε ομάδες των τεσσάρων και σε κάποιες περιπτώσεις των τριών, με κριτήριο τον αριθμό των παιδιών της τάξης και τους σταθμούς εργασίας που διαθέτει το σχολείο, αλλά και τις επιθυμίες των παιδιών ως προς την επιλογή των συνεργατών τους. Τα φύλλα εργασίας μοιράστηκαν και τυπωμένα, ώστε να έχουν πρόσβαση σε αυτά και όσα παιδιά δεν χρησιμοποιούσαν υπολογιστή στο σπίτι, εξάλλου και μέσα στο εργαστήριο ήταν πρακτικά χρήσιμο για όσους προτιμούσαν να κρατούν χειρόγραφες σημειώσεις επάνω στα φύλλα εργασίας. Σε κάθε περίπτωση, είχαν μαζί τους και τα τετράδιά τους, ώστε να μην εκλαμβάνεται ως δεσμευτική και αποκλειστική η χρήση των τεχνολογικών μέσων, αλλά να συνδυάζεται με τις ανάγκες της εφαρμογής αλλά και τις επιλογές που διευκολύνουν την κάθε μαθητική ταυτότητα.

Αποπειράθηκα, όπως προαναφέρθηκε, να ξεκινήσω το σενάριο με βιντεοπροβολέα στην τάξη, αλλά είχε διακοπή ρεύματος, οπότε περιορίστηκα στο να τους προετοιμάσω για το θέμα και τα στάδια εξέλιξης του σεναρίου στην κατεύθυνση του να αρχίσουν να αντιλαμβάνονται τον σκοπό και τους στόχους του και να συμβάλουν στη διαμόρφωση ενός «συμβολαίου», που θα τηρηθεί από τον διδάσκοντα και τους μαθητές στη διάρκειά της. Εξηγήθηκε η διαδικασία, οι ρόλοι που καλούνται να αναλάβουν και τονίστηκε πόσο σημαντική είναι η δική τους συμμετοχή στη βελτίωση της διδασκαλίας του μαθήματος. Παρακάμψαμε το τεχνικό πρόβλημα και αφού διαβάσαμε για αφορμή από το εγχειρίδιο το Κείμενο 6 «[Δε σταματώ να τραγουδώ ποτέ!](#)» (εφημ. *Πρωταθλητής*, 2004) που ανθολογείται στην 8η ενότητα, προσπαθήσαμε να μεταφέρουμε την ατμόσφαιρα του γηπέδου μέσα στην τάξη. Οι μαθητές αναφέρθηκαν στις λέξεις και τις φράσεις που αποδίδουν αυτό το κλίμα και ήταν έτοιμοι να αφηγηθούν δικές τους ιστορίες από τα γήπεδα. Δεν ήταν δυνατό να ακούσουμε κάποιο ύμνο ομάδας, όπως προτείνει το σενάριο, προσφέρθηκαν, ωστόσο, με χαρά να φέρουν ή να αναρτήσουν τους ύμνους των ομάδων που υποστηρίζουν και να μας κατατοπίσουν σύντομα για την ιστορία τους σε προσχεδιασμένο προφορικό λόγο την επόμενη φορά. (ΠΑΟΚΑΡΑ! φώναξαν οι περισσότεροι, βρέθηκαν κάποιοι από Ηρακλή και τον Άρη, ορισμένοι από άλλες μεγάλες ομάδες ανά την Ελλάδα.). Τους προανατόλισα να διερευνήσουν προαιρετικά τον λαϊκό ή αστικό χαρακτήρα των ομάδων – πώς μπορεί να φαίνεται από τον ύμνο, π.χ. ο ΠΑΟΚ έχει μπουζούκι, άλλες ομάδες έχουν μελωδίες πιο αστικές κλπ. Ορισμένοι/ες ζήτησαν να εκφραστούν για τις αγαπημένες τους ομάδες στο μπάσκετ ή σε άλλα παιχνίδια.

Ακολούθησε η γιορτή της 25^{ης} Μαρτίου, οπότε η συνάντηση με το τμήμα μεταφέρθηκε την παραπάνω εβδομάδα, που ήταν και η τελευταία πριν τις διακοπές του Πάσχα.

2 ώρες εργαστήριο

Στο μεταξύ τα παιδιά έφεραν ύμνους από διάφορες ομάδες, καιρό πριν την κανονισμένη για την εφαρμογή ημέρα, άλλοι ήταν γραμμένοι στα τετράδια και άλλοι αναρτημένοι στο [Edmodo](#), άλλοι από μεγάλες ομάδες, άλλοι από τη Σκόντα Ξάνθης, άλλοι από τη Λίβερπουλ που είναι η αγαπημένη ξένη τους ομάδα, ενώ αρκετοί συγκέντρωσαν πληροφορίες για την ιστορία της ομάδας τους. Αφιερώθηκε χρόνος για την παρουσίασή τους μέσα στο εργαστήριο, έτσι αρκετούς από τους ύμνους τους διαβάσαμε, άλλους τους ακούσαμε και έγιναν σχόλια για την συναισθηματική αξία που είχαν οι ομάδες για τους οπαδούς τους παλιότερα σε σχέση με την εμπορευματοποίηση που επικρατεί σήμερα στον χώρο του αθλητισμού.

Παρακολούθησαν τα βιντεάκι που προτείνονται στο σενάριο, σκηνές από το Δελφινάριο και τη σάτιρα του Χάρρυ Κλυνν, αλλά και το φιλοσοφικό ποδόσφαιρο που τους άρεσε ιδιαίτερα. Συνέθεσαν με τις ομάδες τους ιστορίες ποδοσφαιρικών αγώνων στη γλώσσα των γηπέδων, αφού έψαξαν στο διαδίκτυο στιγμιότυπα από αγώνες που είχαν παρακολουθήσει παλιότερα, ώστε να τους περιγράψουν με ακρίβεια και σχεδόν όλοι ολοκλήρωσαν τα κείμενα στην ώρα τους. Ανέλαβαν να επεξεργαστούν για το σπίτι την επόμενη δραστηριότητα και να μας μιλήσουν για τη «δολοφονία» ή όχι της γλώσσας μέσα από την αργκό των γηπέδων.

Ακολουθούσαν οι διακοπές του Πάσχα και τα παιδιά δημοσίευαν από νωρίς τα κείμενά τους, παρά το ότι τυπικά είχαν χρόνο μέχρι το τέλος των διακοπών. Στις δημοσιεύσεις τους αντιμετωπίζουν τη γλώσσα των γηπέδων ως γλωσσική ποικιλία που σε καμία περίπτωση δεν αποτελεί απειλή για τη γλώσσα.

2 ώρες εργαστήριο+1 ώρα

Το διάστημα αυτό ο σχολικός χρόνος είναι αφιερωμένος κυρίως σε παρουσιάσεις προγραμμάτων, ημερήσιες εκδρομές, δράσεις που αυτήν την περίοδο συνοψίζονται, από την άλλη και μέσα στην τάξη επικρατεί το προεξεταστικό κλίμα, ενώ τα παιδιά, κυρίως της Α΄ γυμνασίου, έχουν ανάγκη να τα κατατοπίσουμε σχετικά με την εξεταστική περίοδο που ακολουθεί· η τελευταία εξάλλου, ορίζει σε μεγάλο βαθμό τον

προσανατολισμό της εκπαίδευσης και επηρεάζει τη διδασκαλία του καθενός από εμάς τους εκπαιδευτικούς είτε συντασσόμαστε είτε αντιτασσόμαστε στη λογική αυτή. Σε αυτά τα χρονικά πλαίσια και για να μην αφήσουμε στη μέση ένα σενάριο που προσέλκυε την προσοχή των παιδιών, δεν ακολουθήθηκε η κοινή πορεία για όλες τις ομάδες που προτείνει το σενάριο, παρά ανέλαβε κάθε ομάδα και από ένα διαφορετικό κείμενο για να το αναγνώσει, να ολοκληρώσει τις δραστηριότητες και να το παρουσιάσει στους άλλους. Τα κείμενα ήταν πέντε στον αριθμό και κάποια από αυτά τα επεξεργάζονταν και δυο ομάδες παράλληλα, οπότε και αλληλοσυμπληρώνονταν στο τέλος.

Η φάση αυτή υλοποιήθηκε στο εργαστήριο και τα παιδιά ολοκλήρωσαν πολύ σύντομα τις αποστολές τους, ώστε να προχωρήσουμε στις παρουσιάσεις. Για να έχει η ολομέλεια τη δυνατότητα να παρακολουθήσει κείμενα που δεν τα έχουν διαβάσει όλοι, κάθε ομάδα ανέλαβε στην αρχή κάθε παρουσίασης να αποδώσει με σύντομια το περιεχόμενο, μάλιστα στα πλαίσια αυτής της σκοπιμότητας αξιοποίησαν τους πλαγιότιτλους για το πρόγραμμα παρουσίασης στον υπολογιστή.

Οι μαθητές αποδείχτηκαν ενημερωμένοι για τις διαφορές του αναγνωστικού κοινού των blog και των αθλητικών εφημερίδων και υπήρξαν άμεσοι και επινοητικοί στη συζήτηση για τα συνθήματα, μάλιστα δημιουργήθηκε μέσα στην τάξη ένα κλίμα γηπέδου όπου ομάδες που παρουσίαζαν, φώναζαν συνθήματα και το κοινό, οι υπόλοιπες ομάδες, ανταπαντούσαν αλλά ζητούσαν και την άδεια της συντονίστριας: «Να απαντήσουμε και εμείς;». Διάβασαν συνεντεύξεις που πήραν από τους γονείς τους, ως παλιούς οπαδούς, και συνέκριναν την ατμόσφαιρα των γηπέδων τότε και τώρα. Προσδιόρισαν διαφορές, όπως για παράδειγμα πως οι οπαδοί όλων των ομάδων κάθονταν μαζί κάποτε, ενώ σήμερα «τους έχουν χωρισμένους με κάγκελα». Την εικόνα αυτή μας την απέδωσε με πολυτροπικό κείμενο ένας μαθητής, που συνήθιζε να εκφράζεται με σημειωτικούς τρόπους πέρα από τη γλώσσα. Στο μεταξύ χρειάστηκε άλλη μια ώρα για την ολοκλήρωση όλων των παρουσιάσεων.

Κάθε ομάδα που παρουσίαζε το αποτέλεσμα της δουλειάς της δεχόταν ερωτήσεις, σχόλια, κριτική από τις υπόλοιπες ομάδες. Η κριτική διευκολύνεται καθώς οι ομάδες έχουν τη δυνατότητα να δουν όλα τα φύλλα εργασίας από τον φάκελο που είναι εγκατεστημένος στην επιφάνεια εργασίας του υπολογιστή τους, αλλά και να παρακολουθήσουν τις δραστηριότητες στο της τάξης στο περιβάλλον συνεργασίας. Ακολούθησε εποικοδομητική συζήτηση και αναστοχασμός, κατά τη διάρκεια του οποίου, οι μαθητές δεν αξιολογήθηκαν μόνο από την εκπαιδευτικό αλλά κυρίως αξιολόγησαν ο ένας τον άλλον, αφού είχαν τη δυνατότητα να διαβάσουν ανοιχτά ο ένας το κείμενο του άλλου. Αυτή η διαδικασία χρειάζεται χρόνο και εκπαίδευση από τη μεριά των μαθητών οι οποίοι στην αρχή είναι μονολεκτικοί, αλλά σταδιακά μαθαίνουν να σχολιάζουν πιο αναλυτικά, γεγονός που βοηθά και στην αυτοαξιολόγησή τους.

Η συμμετοχή των μαθητών ήταν μεγάλη, γιατί το θέμα ακουμπούσε στην εξωσχολική τους ζωή και η προσέγγιση του σεναρίου συνέβαλλε σε αυτό, γιατί δεν στεκόταν σε στερεότυπα για τον φίλαθλο και τη γλώσσα του, οπότε διευκόλυνε και μια πιο κριτική προσέγγιση κυρίως του ποδοσφαίρου, στην ουσία ενέταξε στη σχολική ζωή ένα θέμα που είναι ανάγκη σήμερα να μην παραμένει μόνο μέσα στα όρια των γηπέδων.

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ
πρόγραμμα για την ανάπτυξη

anna k. στον (-ην) ■ A2

ANNA, ΔΑΝΑΗ
ΠΑΟΚ

Είναι ομάδα με ιστορία
στα μαύρα ντυμένη και λευκά
έχει για έδρα την Μακεδονία
και την Ελλάδα στην καρδιά

Πάοκ μπορείς, μπορείς να κατακτήσεις όσα έχεις βάλει για σκοπό
Πάοκ μπορείς, μπορείς και να νικήσεις
τον μεγαλύτερο εχθρό

Έχεις κοντά σου την νεολαία
σ' όλου του κόσμου τις μεριές
σου τραγουδάνε δε σταματάνε
ζούνε αξέχαστες στιγμές

Πάοκ μπορείς, μπορείς να κατακτήσεις όσα έχεις βάλει για σκοπό
Πάοκ μπορείς, μπορείς και να νικήσεις
τον μεγαλύτερο εχθρό

Μέσα στη Τούμπα που είν' ο ναός σου
ανατριχιάζω μόλις μπω
κι όσο για τον υπέροχο λαό σου

Εικόνα 1. Οι ύμνοι των ομάδων

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗ
επένδυση στην κοινωνία της γνώσης

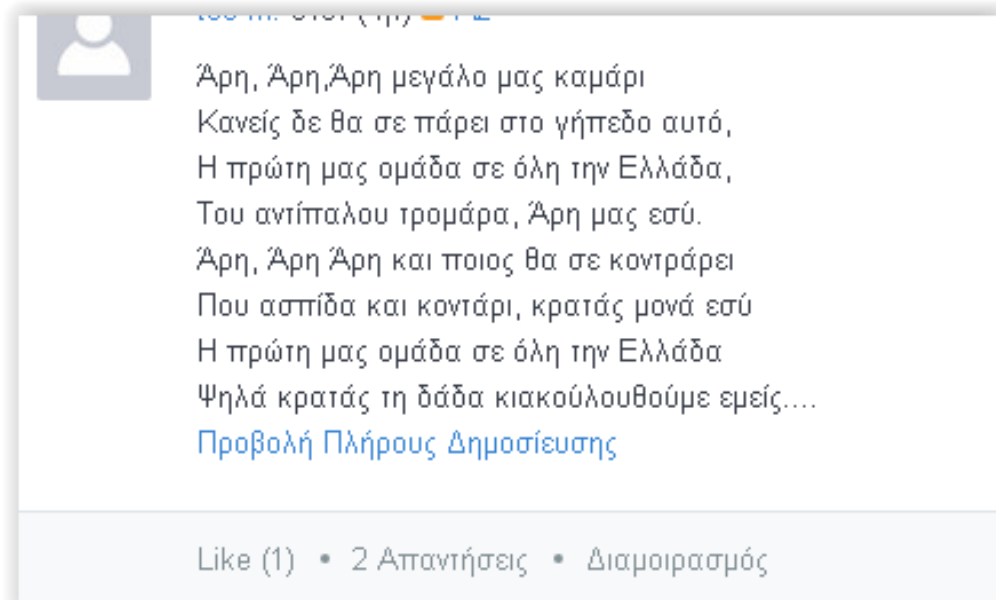
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ
Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΣΠΑ
2007-2013
πρόγραμμα για την ανάπτυξη
ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

Εικόνα 2. οι ύμνοι των ομάδων

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ
πρόγραμμα για την ανάπτυξη

Εικόνα 3. οι ύμνοι των ομάδων

teo m. στον (-ην) ■ A2

ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗ ΑΠΟ ΤΟΝ Κ. ΑΡΗ

1) Ξέρω ότι σου αρέσει το ποδόσφαιρο. Ποιον αγώνα παρακολούθησες για πρώτη φορά και ποιες ήταν οι εντυπώσεις σου ?

Ο πρώτος αγώνας που παρακολούθησα ήταν Π.Α.Ο.Κ - ΠΑΝΑΘΗΝΑΪΚΟΣ. Ήμουν δέκα χρονών και εντυπωσιάστηκα πάρα πολύ, γιατί το γήπεδο ήταν γεμάτο με τριάντα χιλιάδες κόσμο που φώναζε συνεχώς.

2) Γνωρίζω ότι έφηβος έπαιζες ποδόσφαιρο. Τώρα, πώς αισθάνεσαι που είσαι μόνο φίλαθλος και όχι παίκτης ?

Δεν αισθάνομαι κάτι το ιδιαίτερο, γιατί κάθε πράγμα γίνεται στον καιρό του. Όταν ήμουν μικρός έπαιζα ποδόσφαιρο, ενώ τώρα είμαι σε κάποια ηλικία που το μόνο που μπορώ να κάνω είναι να παρακολουθώ.

3) Σήμερα υπάρχουν πολλά συνθήματα με υβριστικό περιεχόμενο. Αυτό συνέβαινε και παλιότερα? Ποια είναι η άποψη σου για αυτό που γίνεται σήμερα?

Παλιότερα δεν υπήρχαν αυτά τα συνθήματα και οι φίλαθλοι και των δύο ομάδων καθόταν μαζί και απολάμβαναν τον αγώνα και πάντα τα γήπεδα ήταν γεμάτα. Τώρα με αυτά που γίνονται έχουν διώξει τον κόσμο από τα γήπεδα.

Εικόνα 4. συνεντεύξεις από παλιούς οπαδούς

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗ
επένδυση στην κοινωνία της γνώσης
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΣΠΑ
2007-2013
πρόγραμμα για την ανάπτυξη
ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

Η ΓΚΟΛΑΡΑ

Αρχίζει το match, και από την αρχή ακούγονται γιουχαρίσματα. Ο διαιτητής μας οδίζει σε κάθε λεπτό. Το μηχανάκι της ομάδας τρέχει από δεξιά και βάζει μια καταπληκτική γκολάρα αλλά ο άγχατος βοηθός το δίνει οφσάιτ. Όλοι αρχίζουν να τον βρίζουνε. Αντιθετα από την άλλη πλευρα του γηπέδου γίνεται απίστεπη φαση αλλά το χανει και ολος ο κοσμος του γηπέδου φωναίζουν, «λουίξερ», «χασογκόλι». Οι σπάδες αρχίζουν να πετάνε μεσα πραγματα και ο διαιτητής φοβήθηκε και δινει πέναλντι. Ο αρχηγος της ομάδος ετοιμος να εκτελέσει το πέναλντι, πέρνει φόρα, σουτάρει και ANTEΓΕΙΑ, το γκολάκι μπήκε και τέλος καλο όλα καλα

Εικόνα 5. Αναμετάδοση αγώνων στη γλώσσα των γηπέδων

Ζενία Κ. στον (-ην) ■ A2

Τελευταία φάση του αγώνα και ο διαιτητής σφυρίζει φάουλ. Όλοι φώναζαν <<εε>>. Ο Μέσσι είναι έτοιμος να βαρέσει το στημένο. Όλοι πίστευαν ότι θα ήταν γκολάρα και θα γινόταν ο θεός της μπάλας. Η μπάλα είναι στον αέρα και κατευθύνεται προς τον Neymar, αυτός με ψαλιδάκι βάζει το γκολάκι. Οι φίλαθλοι αγκαλιάζονται μεταξύ τους και κραυγάζουν ότι είναι ο ήρωας του παιχνιδιού. Από την άλλη, οι αντίπαλοι διαμαρτύρονται ότι είναι στημένο.

Ελένη Κυριλλίδου, Παναγιώτα Μπαχαρίδου, Ζένια Κουσιδού, Δέσποινα Ουζούνη [Προβολή Λιγότερων](#)

Εικόνα 6. Αναμετάδοση αγώνων στη γλώσσα των γηπέδων

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

ΟΛΥΜΠΙΑΚΟΣ 0-10 ΠΑΟΚ

ΤΟ ΝΤΕΡΜΠΙ ΑΝΑΜΕΣΑ ΣΤΟΝ
ΟΛΥΜΠΙΑΚΟ ΚΑΙ ΤΟΝ ΠΑΟΚ ΜΟΛΙΣ
ΑΡΧΙΣΕ ΜΕ ΤΟΥΣ ΠΑΙΚΤΕΣ ΤΟΥ
Π.Α.Ο.Κ. ΝΑ ΜΠΑΙΝΟΥΝ
ΑΠΟΦΑΣΙΣΤΗΚΑ ΣΤΟ ΓΗΠΕΔΟ ΚΑΙ ΝΑ
ΚΕΡΔΙΖΟΥΝ ΠΕΝΑΛΤΙ. ΕΕΕΕΕΕΕΕ
ΦΩΝΑΖΑΝ ΑΠΟ ΤΙΣ ΕΞΕΔΡΕΣ ΟΙ
ΟΠΑΔΟΙ ΘΕΩΡΩΝΤΑΣ ΟΤΙ ΔΕΝ
ΥΠΑΡΧΕΙ ΠΑΡΑΒΑΣΗ. ΓΚΟΛ Ο ΣΑΛΠΙ
ΚΑΝΕΙ ΤΟ 0-1. ΩΡΑΙΑ ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑ ΤΟΝ
ΠΑΙΚΤΩΝ ΤΟΥ ΠΑΟΚ ΚΑΙ ΓΚΟΛΑΡΑ
ΤΟΥ ΝΟΜΠΟΑ 0-2. ΠΟΛΥ ΓΡΗΓΟΡΑ Ο
ΠΑΟΚ ΚΑΝΕΙ ΤΟ 0-5 ΜΕ ΤΟΝ ΚΛΑΟΥΣ
ΝΑ ΓΙΝΕΤΕ Ο ΗΡΩΑΣ ΤΟΥ ΠΑΙΧΝΙΔΙΟΥ
ΠΕΤΥΧΑΔΙΟΝΤΑΣ ΧΑΤ ΔΙΚ Α Α Α Α 2

Εικόνα 7. Αναμετάδοση αγώνων στη γλώσσα των γηπέδων

teo m. στον (-ην) ■ A2

ΟΙ ΣΥΝΗΘΕΙΕΣ ΤΩΝ ΟΠΑΔΩΝ

Στο γήπεδο οι οπαδοί χρησιμοποιούν μια ενδιαφέρουσα γλώσσα που διαφέρει από την καθημερινή. Η γλώσσα αυτή είναι η αργκό του γηπέδου με ιδιαίτερες εκφράσεις που θυμίζουν υπόκοσμο, αλλά τις χρησιμοποιούν οι περισσότεροι φίλαθλοι. Η αργκό των γηπέδων δεν αποτελεί δολοφονία της γλώσσας. Αντίθετα, είναι και αυτή μια γλωσσική ποικιλία που αξίζει να τη διαφυλάξουμε. Οι φίλαθλοι των ομάδων και όσοι έχουν σχέση με τα γήπεδα βρήκαν ένα κώδικα επικοινωνίας. Αυτό συνέβη αυθόρμητα και αποτελεί τον τρόπο που εκφράζονται όσοι αγαπούν τη μπάλα. Χρησιμοποιώντας ιδιαίτερες εκφράσεις όπως «σαμιαμίδι» εκφράζουν τα συναισθήματά τους και την ένταση που νιώθουν παρακαλουθώντας έναν αγώνα. Επομένως να μην έχουμε τον φόβο πως η επίσημη γλώσσα κινδυνεύει από την γηπεδική. Πρόκειται απλώς για μια ιδιαίτερη γλώσσα που έχει ένταση, ρυθμό και πάθος που συνεπαίρνει όχι μόνο του φιλάθλους. Αξίζει λοιπόν να την κρατήσουμε και να καταγράψουμε τις ιδιαίτερες αυτές εκφράσεις για να μην χαθούν. [Προβολή Λιγότερων](#)

Εικόνα 8. Η γλώσσα των γηπέδων

ΣΤ. ΦΥΛΛΟ/Α ΕΡΓΑΣΙΑΣ

ΦΥΛΛΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ (κοινό για όλα τα παιδιά)

Η γλώσσα των γηπέδων

1η ώρα

1. Δραστηριότητα: Διαβάζουμε το παρακάτω κείμενο και προσπαθούμε να το αποδώσουμε με δικά μας λόγια σε μια περίληψη 25-20 σειρών η οποία θα δημοσιευθεί στο blog. Αν υπάρχουν άγνωστες λέξεις τις καταγράφουμε, επισκεπτόμαστε την Πύλη για την ελληνική γλώσσα και τις διαβάζουμε.

Μ. Κακριδή, Δ. Κατή & Β. Νικηφορίδου. [Γλωσσική ποικιλία και σχολική εκπαίδευση.](#)

2. Μια και βρισκόμαστε στην [Πύλη για την ελληνική γλώσσα](#) ας ψάξουμε:
α) Σύνθετη αναζήτηση: σημασιολογικό πεδίο, ποδόσφαιρο, αθλητικά/ουσιαστικό, επίθετο, επίρρημα β) Σύνθετη αναζήτηση: γήπεδο, ποδόσφαιρο, ομάδα, φίλαθλος, οπαδός, ήττα. Δημιουργούμε το λεξικό των αθλητικογράφων.

2η ώρα

3. *Το ποδόσφαιρο έχει το δικό του λεξικό και μέσα στα γήπεδα μαθαίνεις γλώσσα και καλλιεργείς το πνεύμα σου! Λέμε τώρα... Είναι γνωστό πως οι απανταχού φίλαθλοι έχουν ένα χαρακτηριστικό: όταν βλέπουν ποδόσφαιρο μπορούν να γίνουν ιδιαίτερα ευρηματικοί ως προς τον τρόπο με τον οποίο χαρακτηρίζουν κάποιον παίκτη ή ως προς τον τρόπο με τον οποίον θα αποκαλέσουν τον διαιτητή της αναμέτρησης ή θα περιγράψουν τον αγώνα.*

Παρακολουθούμε τα παρακάτω βίντεο και προσέχουμε ιδιαίτερα τον τρόπο με τον οποίο περιγράφεται ο αγώνας. Καθένα έχει τη δική του ομορφιά και δείχνει τη διάθεση του δημιουργού να επισημάνει την *αξία* του αθλητικού πνεύματος:

<https://www.youtube.com/watch?v=vfDoPTxZj1Q#t=32>

https://www.youtube.com/watch?v=IIhD_ox42SE#t=117

<https://www.youtube.com/watch?v=Wq5hIHh0-mU#t=19>

Αν και είσαι φυσικό ταλέντο, καλείσαι να περιγράψεις έναν ποδοσφαιρικό αγώνα κάνοντας χρήση και του παρακάτω λεξιλογίου. Ηχογραφείτε την περιγραφή και την ανεβάζετε στο blog. Ελπίζω να έχετε όλοι αντιληφθεί τη χιουμοριστική διάθεση του παρακάτω λεξιλογικού οδηγού. Ας ξεκινήσουμε λοιπόν.

A

Αχάπαρος (ο): Συνηθισμένο επίθετο το οποίο κοσμεί παίκτες, προπονητές και διαιτητές και σημαίνει ότι κάποιος δεν έχει ιδέα για αυτό που κάνει. Για παράδειγμα οι διαιτητές στην Κύπρο είναι αχάπαροι ότι κι αν κάνουν σύμφωνα με τους φιλάθλους.

B

Βοηθός (ο): Από λάινσμαν, έγινε επόπτης και μετά βοηθός. Ή πλάγιος, ή πλαϊνός. Εμείς, βέβαια, επιμένουμε στο επόπτης (εξηγούμε παρακάτω) κι αφήνουμε τους σχολιαστές να υπογραμμίζουν ότι το οφ-σάιντ δεν το καταλόγισε ο βοηθός, που βρισκόταν ακριβώς στην ευθεία (και είχε φάει και ψαράκι).

Βίδωσε (τον): Έκφραση που χρησιμοποιείται όταν ένας αμυντικός βιδώσει, δηλαδή εξαφανίσει το αστέρι της αντίπαλης ομάδας από το γήπεδο λόγω της καλής του απόδοσης.

Γ

Γκολάρα (η): Παλαιόθεν έκφραση για ένα υπέροχο γκολ. Γενικώς ένα γκολ που θα θυμόμαστε για καιρό, λέγοντας: "Θυμάσαι τη γκολάρα που σου είχε φορμάρει ο Τσεντεμέντες;" Παράγωγο: Το γκολάκι "στο πέταξε το γκολάκι, ο Χαλιαμπάλιας".

Δ

Διατητής (ο): Σε γηπεδική διάλεκτο και ο διατητής (αυτή η παλιοχαμούρα), δηλαδή ο άρχοντας του αγώνα, που ακούει αγόγγυστα τα μπινελίκια όλων όσων βρίσκονται στο γήπεδο. Αλησμόνητη φράση: "Και οι διατηταί άνθρωποι είναι, κάνουν σφάλματα", που θα έλεγαν και στην δεκαετία του 70.

Δρομέας: Ο χαρακτηρισμός αυτός αποδίδεται στους παίκτες οι οποίοι έχουν πολλοί καλές ικανότητες στο τρέξιμο αλλά από μπάλα...δεν σκαμπάζουν. Υπάρχουν πολλά χαρακτηριστικά παραδείγματα τέτοιων παικτών, οι οποίοι και έκαναν καριέρα μόνο και μόνο επειδή είχαν μια κάποια ταχύτητα.

Ε

Εεεε (επιφώνημα): Συνηθισμένη έκφραση των οπαδών, η οποία επαναλαμβάνεται ανά τακτά διαστήματα στον αγώνα με σκοπό να κερδίσουν και 1-2 σφυρίγματα παραπάνω.

Η

Ήρωας (ο): Αυτός που θα βάλει γκολ στο 90'. Ο τερματοφύλακας που έπιασε πέναλτι, ο σέντερ-μπακ που παίζει με ματωμένο κεφάλι, ο προπονητής που ξεπέρασε όλες τις δυσκολίες. Ηρωικοί οπαδοί: Πέντε-έξι ταλαίπωροι που έχουν ταξιδέψει για το ματς στην Ισλανδία και με -28 βαθμούς φωνάζουν ημίγυμνοι σε μια γωνία του γηπέδου.

Θ

Θεός (ο): Ο παίκτης που θα σκοράρει στο 90', ο πρόεδρος που θα φέρει τον παικταρά από Βραζιλία και εμβληματικές φυσιογνωμίες για κάθε ομάδα.

Ι

Ιστορία (η): Μεγάλη για κάθε ομάδα. "Εμείς ρε έχουμε ιστορία" απαντάς στην

καζούρα. Αν, πάντως, κάποιος σε πρήξει συνεχώς του εξηγείς αλλιώς: "Καλά ρε φίλε τι ιστορία είσαι εσύ;"

Κ

Κοντοσφηνιά: Η...ιδιότητα αυτή αποδίδεται κυρίως σε άτομα τα οποία έχουν μέτριο ανάστημα. Συνήθως χρησιμοποιείται από τους αντίπαλους φιλάθλους του παίκτη, με σκοπό να πικάρουν αυτόν και τους αντίπαλους φιλάθλους. Επίσης είναι δεδομένη η χρήση αυτού του χαρακτηρισμού όταν αυτός ο παίκτης έχει κάνει θαύματα για να μειώσουμε την αξία του. Στην αρχή και τον Μέσσι έτσι τον αποκαλούσαν

Κούπα (η): Αλλιώς κατσαρόλι. Το Κύπελλο, το τρόπαιο, αυτό που σηκώνεις στο τέλος και όλοι ζηλεύουν. Από τις πολλές κούπες, γνωστό ότι παθαίνεις υπερκούπωση.

Λ

Λούζερ (ο): Αυτός που χάνει και το έχει στο αίμα του. Όταν μια στις τόσες κερδίζει, φυσικά λέτε με νόημα: "Τι λες ρε λούζερ;"

Μ

Μπαλάκι (το): Χαιδευτικό το γκολ. Ένα το μπαλάκι, πέντε τα μπαλάκια, γενικώς τα έχετε φάει και προσπαθείτε να τα χωνέψετε...

Μηχανάκι (το): Χαρακτηρισμός για έναν ποδοσφαιριστή που τρέχει συνέχεια. Το αντίθετο του Επιτάφιου. Ειδικά όταν πρόκειται για αμυντικό χαφ, ταιριάζει απόλυτα. Διότι ένα τερματοφύλακα μηχανάκι τι να τον κάνεις;

Μπετατζής/Μπογιατζής/Ξυλοκόπος/Ψαράς: Ένας ακόμη τρόπος για να δηλώσουμε πως κάποιος παίκτης δεν είναι καλός, κοινώς άμπαλος, είναι με το να του αφαιρέσουμε την ιδιότητα του ποδοσφαιριστή και να του προσδώσουμε απλόχερα κάποιον άλλον τίτλο. Κάθε είδους χειρωνακτικό επάγγελμα μπορεί να χρησιμοποιηθεί, και τα άτομα που χρησιμοποιούν αυτή τη...μέθοδο δηλώνουν πως θα ήταν καλύτερα εάν εγκατέλειπε το άθλημα και ξεκίναγε νέα καριέρα...

Σημείωση: Μπορεί να χρησιμοποιηθεί και όταν γίνεται μεταγραφή κάποιος από μία άλλη χώρα, πχ αν έρθει κάποιος Ισλανδός δεν θα διστάσουμε να τον αποκαλέσουμε

παρά καθώς στην χώρα αυτή υπάρχει μεγάλος αριθμός ατόμων που απασχολούνται με την αλιεία...

Μπαλαρίνα: Άλλος ένας τρόπος να μειώσουμε έναν παίκτη επειδή...έτσι θέλουμε. Συνήθως αποκαλούμε κάποιον μπαλαρίνα, όταν ξέρει μπάλα και δείχνει ιδιαίτερη έφεση στις ντρίπλες, ενώ συνήθως έχει και καλή ταχύτητα, με απώτερο σκοπό να μειώσουμε το τι καταφέρνει. Δεν χρειάζεται να πω πως έχει χρησιμοποιηθεί άπειρες φορές και από πολύ κόσμο...

Ν

Ναός (ο): Το γήπεδο της ομάδας σας. Μπορεί να είναι ετοιμόρροπο (μπορεί να έχει γκρεμιστεί) μπορεί να είναι υπερσύγχρονο, μπορεί, μπορεί. Δεν παύει να είναι ο Ναός. Προσοχή, καμιά σχέση με το "εκκλησία το γήπεδο" που σημαίνει ότι δεν ακούστηκε κιχ...

Ντίβα: Άλλος ένας συνήθης χαρακτηρισμός για κάποιον που ήρθε σαν όνομα και δεν κατάφερε τίποτα. Τα ονόματα πάμπολλα και μέχρι στιγμής φαίνεται πως θα συνεχίσουμε να βλέπουμε και άλλους τέτοιους παίκτες. Παρόμοιοι χαρακτηρισμοί: Βεντέτα, τουρίστας.

Ξ

Ξερόλας (ο): Ο δημοσιογράφος που μιλάει για τα χάλια της ομάδας σου και τα ξέρει όλα... νομίζει δηλαδή.

Ο

Οφσαιντ (ο): Η λέξη που εδώ και χρόνια προσπαθείτε να εξηγήσετε στην φίλη σας τι σημαίνει αλλά μάταια... Το οφσάιντ (αγγ.: offside) ή στα ελληνικά «εκτός πεδιάς» είναι ο 11ος κανονισμός στο ποδόσφαιρο που έχει ως σκοπό να περιορίσει το πόσο μπροστά μπορούν να βρεθούν οι παίκτες της επιτιθέμενης ομάδας όταν επηρεάζουν τη φάση που εξελίσσεται στο παιχνίδι. Με απλά λόγια, ο κανονισμός ορίζει ότι ένας παίκτης δεν μπορεί να αποκτήσει πλεονέκτημα περιμένοντας κοντά στο τέρμα του αντιπάλου, έχοντας μόνο τον τερματοφύλακα μεταξύ του ιδίου και του τέρματος (στη

συνηθισμένη περίπτωση που ο τερματοφύλακας είναι όντως ο τελευταίος αμυνόμενος παίκτης).

Π

Παράγκα (η): Το "παρασκήνιο" εκεί που "μαγειρεύονται" οι διαιτησίες. Δεν υπάρχει βέβαια. Πιστεύετε εσείς, σοβαροί άνθρωποι, τέτοια πράγματα; Παπαπαπα...

Παλτό (το): Περιμένετε τον παικταρά που θα είναι κράμα μεταξύ Μέσι και Ρονάλντο και έρχεται ένας Αμπαλίδης. Κι επειδή θα τον φάτε, θέλετε δεν θέλετε, τον χειμώνα φοριέται ως παλτό.

Σ

Στημένο (το, τα): Τι λέτε τώρα, σοβαροί άνθρωποι. Πιστεύετε σε τέτοια πράγματα;

Σιγουράκι (το): Έκφραση του στοιχήματος για στημένα συνήθως ματς, τα οποία ποτέ δεν συμβαίνουν στην χώρα μας. Το 'σιξιξες, το 'πιασες!

Τ

Τακουνιά (η): Το τακουνάκι. Χτύπημα με το πίσω μέρος του ποδιού. Θεαματική ενέργεια.

Ταγάρι: Η λέξη αυτή κανονικά σημαίνει τσάντα και πιο συγκεκριμένα είναι ένα είδος χωριάτικης τσάντας. Τώρα το πως έφτασε να χρησιμοποιείται από τους φιλάθλους...Γενικά το ουσιαστικό αυτό χρησιμοποιείται όταν θέλουμε να δηλώσουμε πως ένας παίκτης δεν έχει ιδέα από το άθλημα, όταν ένας παίκτης είναι άτεχνος.

Υ

Υδραυλικός (ο): Ποδοσφαιριστής που κάνει υδραυλικές ντρίπλες. Περνάει, όποιον βρίσκει μπροστά του, είτε έχει χώρο, είτε (κυρίως) δεν έχει. Γνωστοί υδραυλικοί παίκτες: Νάτσο Σκόκο, Κώστας Μαλέκος...

Φ

Φάκελος (ο): Αυτά τα κίτρινα και τα κόκκινα πακέτα που στέλνει η UEFA κάθε τρεις και λίγο άνευ λόγου...

Χ

Χασογκόλης (ο): Αθεράπευτος κυνηγός που χάνει γκολ από το μισό μέτρο.

Ανεπίδεκτος μαθήσεως. Δηλαδή "εγώ να μουν στην θέση του θα είχα βάλει τρία γκολ" κι ας είστε 120 κιλά και δε μπορείτε να πάρετε τα πόδια σας.

Ψ

Ψαλίδι (το): Απογείωση ποδοσφαιριστή που ανάποδα με το τέρμα κάνει ψαλίδι τα πόδια του και σουτάρει στην αντίπαλη εστία. Υποκοριστικό: Ψαλιδάκι.

Ψαράκι (το): Οριζοντίωση ποδοσφαιριστή για κεφαλιά. Γκολάρα δηλαδή, είτε φάει το χορτάρι, είτε όχι. Σημασία έχει να το φάει ο αντίπαλος...

Ω

Ωχ (επιφώνημα): Η ομάδα σας προηγείται και ο αντίπαλος σας έχει βάλει στο τέρμα και σφυροκοπά. «Ωχ το φάγαμε» σιγοψυθιρίζεται...

4. Η αργκό του γηπέδου

Διαβάζουμε σε σελίδα του διαδικτύου:

Όταν ήμουν μικρότερος συνήθιζα να ακούω στο ραδιόφωνο έναν πολύ "δυνατό" συντελεστή εκπομπής που δε ζει πια. Αυτός συνήθιζε να μιλάει τη γλώσσα της ποδοσφαιρικής πιάτσας, χρησιμοποιούσε ατάκες "πεζοδρομιακές", ας το πούμε έτσι, και είχε την υψηλότερη ακροαματικότητα τότε στη Θεσσαλονίκη.

Βγήκε κάποτε ένας καθηγητής και του είπε με συγκίνηση: "Κύριε, αυτές τις λέξεις πρέπει να τις πουλάτε..."

Πέρασαν πολλά χρόνια για να καταλάβω τι ήθελε να πει εκείνος ο ακροατής.

Οι κουβέντες του γηπέδου έχουν μία άγρια ομορφιά. Ανήκουν σε ένα γλωσσικό μικρόκοσμο που δεν αναπαράγεται σχεδόν πουθενά. Ακόμη και οι αθλητικογράφοι, που γνωρίζουν τις κουβέντες του γηπέδου, χρησιμοποιούν τον δικό τους ιδιαίτερο κώδικα και δεν χρησιμοποιούν τις εκφράσεις που είναι στιγματισμένες κατά κάποιο τρόπο ως λαϊκές. Για τους ερευνητές κάθε επιστημονικής απόχρωσης (λαογράφους, φιλόλογους, γλωσσολόγους) ούτε συζήτηση. Μοιραία θα ακούσεις τις εκφράσεις αυτές μόνο στο γήπεδο. Από τέτοιες λέξεις και ατάκες είπα να κάνω σήμερα ένα μικρό κατάλογο...

- "Έκοψε το καρπούζι στη μέση"

- "Και τα κουκούτσια;"

Η κλισέ έκφραση που δηλώνει ότι κάποιος διαιτητής ήταν ακριβοδίκαιος, λαμβάνει συχνά μία "υποψιασμένη" απάντηση. Το καρπούζι μπορεί να κόβεται στη μέση, αλλά τα *κουκούτσια*, δηλαδή μικρότερης σημασίας φάσεις όπως φάουλ στο κέντρο, συχνά πηγαίνουν σε μία από τις δύο ομάδες.

Προσκλησάκις

Πρόκειται για τον γηπεδικό θαμώνα ο οποίος βρίσκει πάντα κάποιο τρόπο να μπει στο γήπεδο δωρεάν. Ο προσκλησάκις θα βρει κάποιο γνωστό στα γραφεία της ομάδας, κάποιο δημοσιογράφο, και θα κάνει και τη γνωστή "λέζάντα" ότι μπαίνει μέσα στα επίσημα.

Κοράκι

Ο διαιτητής έχει στολιστεί με αρκετούς χαρακτηρισμούς, αλλά το "κοράκι" είναι ο κλασικός.

Προέρχεται φυσικά από το μαύρο χρώμα της στολής που φορούσαν αποκλειστικά παλαιότερα, πριν αντικατασταθεί από κάτι φωσφορούχες που κάνουν τους διαιτητές του σήμερα να μοιάζουν περισσότερο με παρκαδόρους.

Μαστραπάς

Οποιοδήποτε τρόπαιο μπορεί να κατακτήσει κάποια ομάδα, πρωτάθλημα ή κύπελλο. Λαϊκή λέξη που χρησιμοποιείται κυρίως για το κύπελλο του νερού, αραβικής προέλευσης, στα ελληνικά από το τουρκικό *masgara*.

"Έχεις φτάσει εικοσιπέντε χρονών και δεν έχεις δει ακόμη ούτε ένα μαστραπά"

Σαμιαμίδι

Ο μικρόσωμος και γρήγορος παίκτης που τρυπώνει με επιδεξιότητα στην αντίπαλη περιοχή.

"Τι σαμαμίδι αυτός ο Μέσσι"

Μπετόν αρμέ

Το ισχυρό υλικό από τον κατασκευαστικό κλάδο χρησιμοποιείται στην ποδοσφαιρική έκφραση "μπετόν αρμέ" για να δηλώσει την μαζική άμυνα.

"Η Δόξα Δράμας κατέβηκε να παίζει μπετόν αρμέ, με πέντε αμυντικούς, τέσσερις μέσους να παίζουν πίσω και ένα ξεχασμένο σέντερ φορ"

Κεφτέδες

Το σκορ μηδέν-μηδέν. Χρησιμοποιείται και η έκφραση "κουλούρια".

"-Πόσο έληξε το ματς;

-Κεφτέδες"

Δε στρίβει

Έκφραση για βραδυκίνητους αμυντικούς, που μέχρι να ακολουθήσουν τον παίκτη που επιτηρούν, αυτός τους έχει ήδη περάσει.

"Το δεξί μου μπακ δε στρίβει!"

Ή η μπάλα ή ο παίκτης

Αυτή η έκφραση χρησιμοποιείται για σκληροτράχηλους αμυντικούς, που δε θα τους περάσει ο αντίπαλος εύκολα. Αν δεν βρουν σε κάποια διεκδίκηση τη μπάλα, θα βρουν το πόδι του αντίπαλου παίκτη. Άουτς!

Αβαβά

Κάλπικος, ψεύτικος.

"Το πέναλτι ήταν αβαβά"

Καραμπινάτο πέναλτι

Το ακριβώς αντίθετο του "αβαβά". Οφθαλμοφανές.

Καφενείο

"Κερδίσατε το καφενείο τον Ακράτητο και κάνατε κάτι δηλαδή;"
Η ομάδα χαμηλών δυνατοτήτων, σαν να έχουν μαζευτεί οι θαμώνες ενός καφενείου και έχουν συστήσει ποδοσφαιρική ομάδα, κάτι που παλαιότερα συνέβαινε στα τοπικά πρωταθλήματα. Μάλιστα υπήρχαν και αγγελίες στις εφημερίδες *"το καφενείο τάδε ζητάει ομάδα για παιχνίδι την Κυριακή"*.

Μπακλαβαδωτό ή πλεμάτι

Τα δίχτυα της ποδοσφαιρικής εστίας. Μπακλαβαδωτό από το σχήμα που έχουν τα κομμάτια του μπακλαβά όταν κόβονται και θυμίζουν τη δικτύωση του τέρματος. Πλεμάτι είναι λαϊκή λέξη για το δίχτυ.

Σφάζω με το βαμβάκι

Η έκφραση αυτή αναφέρεται σε διαιτητές οι οποίοι ναι μεν μεροληπτούν υπέρ μίας ομάδας, αλλά δεν χρειάζονται μία κραυγαλέα απόφαση για να το πράξουν, και προσπαθούν να ευνοήσουν δίνοντας φάουλ κοντά στην περιοχή, αγνοώντας κάποια οφσάιντ ή δίνοντας κίτρινες κάρτες.

Αστραχάν

Έκφραση δανεισμένη από τα ιπποδρομιακά στοιχήματα. Παρατσούκλι βραδυκίνητου αλόγου, που χρησιμοποιείται μεταφορικά και για παίκτες αντίστοιχων... επιδόσεων.
"Που να την προλάβεις τη μπάλα ρε Αστραχάν..."

Κοιμάται στον πάγκο

Έκφραση που χρησιμοποιείται για προπονητές που δεν "διαβάζουν" σωστά έναν αγώνα για να προχωρήσουν στις κατάλληλες οδηγίες ή αλλαγές.

Γιόμα

Το βαθύ γέμισμα στην αντίπαλη περιοχή, συνήθως στο πουθενά.
"Όλο με γιόμες παίζουμε και δε στρώνουμε τη μπάλα κάτω"

Το τσαφ

Ηχομημητική λέξη από τον ήχο που κάνει η μπάλα όταν δε τη βρίσκεις "γεμάτη". Αμυντικό λάθος με ολέθριες, συνήθως, συνέπειες. Λέγεται και "λούφα".

Ζαλίζω τη μπάλα

Λέγεται για την κατάχρηση της ντρίπλας.

Έπνιξε (ή έκανε γαργάρα) το πέναλτι

Όταν ένας διαιτητής δε δείχνει κάποιο καταφανέστατο πέναλτι.

Ματώνω τη φανέλα

http://www.slang.gr/lemma/show/matono_ti_fanela_21060

Μπουκαδόρος

Χαρακτηρισμός για παίκτη που έχει την τεχνική κατάρτιση και την ταχύτητα να εισέρχεται στη μεγάλη περιοχή του αντιπάλου.

Ποιες από τις παραπάνω γηπεδικές εκφράσεις χρησιμοποιούνται στην καθημερινή χρήση της γλώσσας;

Σε ποιες άλλες περιστάσεις επικοινωνίες τις έχεις ακούσει (π.χ. στην οδήγηση...);

Σε ποιο βαθμό πιστεύεις ότι έχουν παρεισφρήσει στην καθημερινή επικοινωνία;

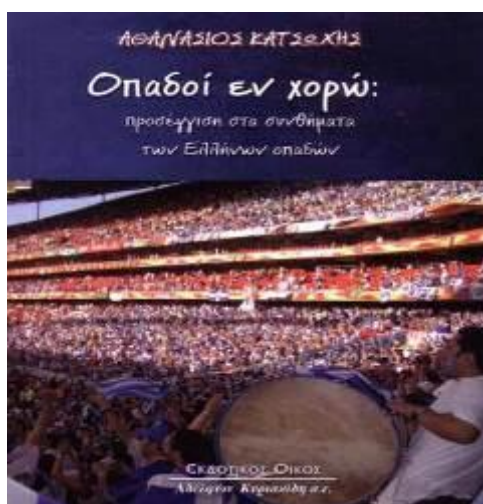

Η χρήση των γηπεδικών εκφράσεων καθορίζει το ύφος και το ήθος των ανθρώπων που τις χρησιμοποιούν;

Σε ένα άρθρο στο δικό σου αθλητικό blog παρουσίασε τις απόψεις σου για την αργκό των γηπέδων. Ποια επιχειρήματα θα χρησιμοποιούσες, για να πείσεις το αναγνωστικό σου κοινό ότι η γλώσσα των γηπέδων είναι μια ακόμα γλωσσική ποικιλία, ανάλογη των γεωγραφικών, και όχι μια **δολοφονία** της γλώσσας;

3η ώρα

5. Συνέντευξη με τον Νάσο Κατσώχη, συγγραφέα του βιβλίου «Οπαδοί εν χορώ». Δημοσιεύτηκε στο ένατο τεύχος του HUMBA.

Εξώφυλλο «Οπαδοί εν χορώ»

Πώς προέκυψε η ιδέα να ασχοληθείς με τα συνθήματα των ελληνικών γηπέδων;

Πολλές επιμέρους ιδέες προϋπήρχαν. Την αφορμή, όμως, για την υλοποίησή τους μού έδωσαν ειδικότερα δύο αναγνώσματα. Ένα βιβλίο για τη γλώσσα, αλλά και το δικό σας περιοδικό, που πραγματεύεται συναφή ζητήματα. Γενικά, τώρα, η επιθυμία συγγραφής οφείλεται στην παράλληλη αγάπη μου αφενός για τη γλώσσα και αφετέρου για τα αθλητικά πράγματα στα δημοφιλέστερα σε μας αθλήματα: το ποδόσφαιρο και το μπάσκετ.

Ποιες μεθόδους ακολούθησες στην προσπάθεια καταγραφής των γηπεδικών συνθημάτων;

Δεν ακολούθησα κάποια αμιγή επιστημονική μέθοδο για δύο λόγους: αφενός, γιατί το βιβλίο απευθύνεται και στο ευρύ κοινό και, αφετέρου, γιατί ό,τι προέχει στο βιβλίο μου δεν είναι η καταγραφή αλλά η ανάλυσή τους, αν θέλεις η εξαγωγή κάποιων συμπερασμάτων σχετικά με την οπαδική οργανωμένη χρήση της γλώσσας, κυρίως στο πλαίσιο του σύγχρονου αθλητισμού ως βιομηχανίας θεάματος, που έχει καταστήσει το πεδίο σύνθετο. Πολλά συνθήματα ήταν από καιρό καταγραμμένα, είτε μέσα από τα γήπεδα είτε από παρατήρηση οπαδικών πορειών και διαδηλώσεων. Κάποια ακόμη κατέγραψα σε συνεργασία με έναν φίλο οπαδό και κάποια μέσω αναζήτησης στο Ίντερνετ.

Είναι η πρώτη φορά που σε ακαδημαϊκό επίπεδο γίνεται προσπάθεια να μελετηθούν γλωσσολογικά τα συνθήματα των γηπέδων. Είσαι μέλος μιας πολύ μικρής μειοψηφίας που ασχολείται επιστημονικά με τον χώρο του γηπέδου. Γιατί πιστεύεις πώς συμβαίνει αυτό; Εμείς διακρίνουμε μια κάποια απαξίωση από τους ανθρώπους των γραμμάτων και της επιστήμης. Είναι όντως έτσι;

Φυσικά και υπάρχει απαξίωση, που ξεκινά από μια –και καλά– «ακαδημαϊκά ορθή» συμπεριφορά και στάση απέναντι σε ό,τι θεωρείται ως «όπιο του λαού». Στον βαθμό που η απαξίωση εξηγείται από μια τέτοια στάση, χωρίς να συνοδεύεται από περαιτέρω εμβάθυνση, την απαξιώνω με τη σειρά μου ως «συμπλεγματική». Είναι ασύλληπτο το βάθος που κρύβεται τόσο στις συμπεριφορές της κερκίδας, όσο και στη δράση εντός του γηπέδου. Το ποδόσφαιρο κυρίως κρύβει μέσα του συνιστώσες της ίδιας της ζωής. Και επίσης, όποιος ενδιαφέρεται να μελετήσει γενικά τη συμπεριφορά του πλήθους, οφείλει να περάσει μέσα από τα γηπεδικά πράγματα.

Επιπλέον, η αποστροφή για κάποιους εξηγείται από το γεγονός ότι βλέπουν τους οπαδούς ως «κάφρους», ως άτομα που συχνά βάλλουν κατά της κοινωνικής τάξης. Συνεπώς, αφού αδιαφορούν γι' αυτούς, γιατί να ασχοληθούν και με τη γλώσσα ή τη συμπεριφορά τους; Αυτοί χάνουν, πάντως.

Υπάρχουν άνθρωποι σε κάθε κερκίδα που έχουν την ικανότητα, τη φαντασία και το ταλέντο να φτιάχνουν συνθήματα, είτε προετοιμάζοντάς τα είτε και επί τόπου, τη στιγμή του αγώνα. Προσπάθησες να βρεις κάποια τέτοια περίπτωση; Όσοι ασχολούμαστε με το γήπεδο και την κερκίδα εκτιμούμε δεόντως αυτήν την ικανότητα...

Και καλά κάνετε και την εκτιμάτε. Όχι, δεν ήταν ο στόχος του βιβλίου κάτι τέτοιο, το οποίο όμως ασφαλώς και παρουσιάζει ενδιαφέρον. Ίσως σε μελλοντική έρευνα. Ωστόσο, τα συνθήματα είναι από τη φύση τους –αλλά και κατά τη χρήση τους– τέτοια, που στην πορεία «χάνονται» οι δημιουργοί τους. Το «προϊόν» των τελευταίων γίνεται κτήμα της μάζας, του καθενός μας. Και χωρίς αντίτιμο. Κι αυτό είναι το πιο σημαντικό, νομίζω: η συλλογική τους διάσταση.

Σε όλον αυτόν τον όγκο συνθημάτων που έχεις καταγράψει ποια είναι αυτά που ξεχωρίζεις και γιατί;

Υπάρχουν συνθήματα μηχανικά στη δημιουργία τους, χωρίς ιδιαίτερη φαντασία. Άλλα, πάλι, είναι πολύ ευφυή και άλλα δομούνται σε κατάλληλους ρυθμούς και μελωδίες. Ξεχωρίζω όσα δείχνουν το πώς αυτοπροβάλλονται πλέον οι οπαδοί ως το σημαντικότερο ίσως συστατικό στοιχείο μιας ομάδας – οι «αιώνια» δεμένοι με αυτήν. Επίσης, όσα παραμένουν αναλλοίωτα μετά από τόσα χρόνια: δεν πρέπει να χάνονται ή με το ζόρι να αντικαθίστανται.

Τα τελευταία χρόνια, σε αντίθεση με παλιότερα, ακούγονται όλο και περισσότερα συνθήματα με άκρως υβριστικό περιεχόμενο. Γιατί πιστεύεις πως συμβαίνει αυτό; Τα συνθήματα όπως και η όλη εικόνα και συμπεριφορά της κερκίδας επηρεάζεται από τις κοινωνικές καταστάσεις;

Φυσικά και επηρεάζεται. Άμεσα. Καταρχήν, η βωμολοχία ως ατομική λεκτική συμπεριφορά είναι αναμενόμενο να ξεπερνά κάποτε τα όρια, όσο η κοινωνία γίνεται όλο και πιο σύνθετη, με όλο και περισσότερα ερεθίσματα, που οδηγούν σε εντάσεις, οι οποίες πρόκειται –τουλάχιστον λεκτικά– να εκτονωθούν κάπου. Πόσο μάλλον σε ένα χώρο όπου χάνεται η ατομικότητα και η προσωπική ευθύνη, όπως είναι το

γήπεδο. Όχι βέβαια ότι είναι και ευχάριστο. Από την άλλη, αρκετά υβριστικά συνθήματα πυροδοτούνται στις μέρες μας και από την οργανωμένη παρουσία στα γήπεδα των δυνάμεων της τάξης. Που κι αυτοί σε κάποιο βαθμό βέβαια αναγκάζονται να το κάνουν, με αφορμές που έχουν δώσει και οι ίδιοι οι οπαδοί, αλλά και επειδή οι τελευταίοι πια εμφανίζονται πολύ πιο οργανωμένοι στα γήπεδα. Τέλος –το αναφέρω στο βιβλίο– η υβριστική γλώσσα των γηπέδων ιχνογραφεί τη μετάβαση από τις παλιές «αθώες» κοινότητες της γειτονιάς στις πολυπληθείς αλλοτριωμένες κοινωνίες, κυρίως των μεγαλουπόλεων. Εκεί όπου πια ο άγνωστος, ο Άλλος, γίνεται συχνά στόχος.

Τα συνθήματα είναι βασικό κομμάτι αυτού που εμείς ονομάζουμε οπαδική-γηπεδική κουλτούρα. Πες μας δύο λόγια επ’ αυτού. Πιστεύεις πως υπάρχει ελληνική οπαδική κουλτούρα και, αν ναι, πώς την ορίζεις;

Εγώ την αντιλαμβάνομαι διττά. Καταρχήν, ως σύνολο στάσεων και συμπεριφορών ένθερμης και οργανωμένης υποστήριξης της ομάδας. Με αυτή την έννοια, υπάρχει σε ανεπτυγμένο βαθμό, κυρίως με τη δημιουργία συνδέσμων, με τις λέσχες, με τα διαρκείας, τις οργανωμένες «χορογραφίες» στα γήπεδα, τις μετακινήσεις, τις πορείες διαμαρτυρίας για οπαδικά αιτήματα κ.λπ. Και –πολύ σημαντικό– τα social media πλέον σφυρηλατούν σε σημαντικό βαθμό τις σχέσεις ανάμεσα σε συν-οπαδούς, με τη δημιουργία άτυπων οπαδικών κοινοτήτων (τα γκρουπάκια). Από την άλλη, την αντιλαμβάνομαι με την ποιοτική έννοια: ως σοβαρή και ώριμη –ή τα αντίθετα– συμπεριφορά εντός και εκτός γηπέδου. Όχι, μ’ αυτή την έννοια δεν υπάρχει καλό επίπεδο ακόμη: φαινόμενα όπως ο ρατσισμός, ο τοπικισμός –ό,τι χειρότερο– και η μισαλλοδοξία, αλλά βεβαίως και η πέραν του αναμενόμενου βία ενδημούν στη συμπεριφορά των οπαδών (μέχρι και οι κόντρες, ας πούμε, εθνικιστών και αντιρατσιστών συν-οπαδών). Πάντως, δεν υπάρχει ακόμη συνολικά μια κουλτούρα σύμπραξης ελλήνων οπαδών από διαφορετικούς συλλόγους στην κατεύθυνση υποστήριξης κοινών αιτημάτων, που να αφορούν τη μετα/δια-κίνησή τους, εντός και εκτός γηπέδων.

Και κάτι ακόμη, ένα ακόμη πρόβλημα. Η απαξίωση από κάποιους της Εθνικής, όταν γίνεται για οπαδικούς λόγους: «θα υποστηρίξω τον Καραγκούνη τον βάζελο, με τα καραγκιοζιλίκια του» ή «τον Σαλπγγίδη τον προδότη», σου λένε κάποιοι. Εμένα μου προκαλούν αηδία τέτοια πράγματα. Η νηφάλια υποστήριξη προς την Εθνική –χωρίς εθνικιστικές κορόνες, αλλά ούτε και για χαβαλέ (π.χ. «α, παίζει και η Εθνική σήμερα; δεν το ‘ξερα»)- αποτελεί καθαρτήριο του οπαδικού τοπικισμού. Έστω προσωρινά.

Έχεις στα άμεσα συγγραφικά σου σχέδια κάποιο άλλο βιβλίο σχετικό με τα γήπεδα και τους οπαδούς στην Ελλάδα;

Όχι, τουλάχιστον άμεσα. Έχω όμως μια άλλη ιδέα, όχι για τα τεκταινόμενα στις κερκίδες, αλλά για δράσεις εντός γηπέδου.

Το περιοδικό μας έχει πάρει το όνομά του από ένα σύνθημα των γερμανών οπαδών και ουσιαστικά συμβολίζει τη σχέση που θα πρέπει να υπάρχει μεταξύ της κερκίδας και της ομάδας. Εδώ, στην πλειοψηφία των περιπτώσεων μετά το τέλος του αγώνα οι παίκτες από το κέντρο χειροκροτούν βαριεστημένα τους οπαδούς και φεύγουν τρέχοντας για τα αποδυτήρια. Γιατί δεν υπάρχει σεβασμός από την πλευρά των παικτών προς όλον αυτόν τον κόσμο που με τα συνθήματά του τους αποθεώνει;

Αν εξειδικεύεται η παρατήρηση ως προς τις ελληνικές κερκίδες, δεν ξέρω. Ίσως δεν είναι οργανωμένες και σφυρηλατημένες οι σχέσεις μεταξύ οπαδών και παικτών, όσο αλλού. Πάντως, γενικά οι παίκτες έχουν αλλοτριωθεί. Στον βωμό του χρήματος, λίγα άλλα πράγματα τους νοιάζουν. Έχουν συνηθίσει να μετακινούνται από σύλλογο σε σύλλογο, οπότε πιθανόν δεν αντιλαμβάνονται πλέον την οπαδική νοοτροπία περί «προσκόλλησης» και πίστης, την ανάγκη (του οπαδού) να ταυτίζεσαι με την ομάδα σου. Ίσως σε ένα τέτοιο πλαίσιο εξηγείται.

Τελευταία ερώτηση. Στο βιβλίο σου κάνεις αναφορά στο περιοδικό μας και σε ευχαριστούμε πολύ. Ποια η γνώμη σου για το HUMBA; Μπορείς να την εκφράσεις και με ένα σύνθημα...

Δεν μου άρεσαν ποτέ οι κολακειές. Απλώς θα πω ότι το περιοδικό σας μου προκάλεσε μια ευχάριστη «έκπληξη» με την εξαιρετική θεματολογία του, την ποιότητά του και με το πολύ καλό επίπεδο των συντακτών του. Μερικά θέματα, ειδικά, είναι εντελώς πρωτότυπα.

Σύνθημα; Βεβαίως. Συνθηματάκι-μότο (στον ρυθμό του συνθήματος π.χ. «Ελλάς μπορείς, μπορείς να προκριθείς»):

HUMBA

ΔΙΑΒΑΖΩ, ΣΤΑ ΓΗΠΕΔΑ ΦΩΝΑΖΩ...

Σας ευχαριστώ πολύ

Φανταστείτε ότι ως δημοσιογράφος ενός blog φιλάθλων θέλετε να καλύψετε το ίδιο θέμα.

Ποιες ερωτήσεις θα κρατούσατε και ποιες θα αλλάζατε για τη συνέντευξη;

Το κοινό των αθλητικών blog διαφοροποιείται από το κοινό των εφημερίδων;

Ποια είναι τα κοινά και ποια τα διαφορετικά χαρακτηριστικά τους;

Ποιο τίτλο θα δίνατε στο blog σας και γιατί;

4η ώρα

6. Συνθήματα γηπέδων

Στα συνθήματα των γηπέδων περιλαμβάνονται συχνότατα στοιχεία διακειμενικότητας, δηλαδή αναφορές σε άλλες δημιουργίες ή πτυχές της ζωής:

Οι οπαδοί των ελληνικών ομάδων είναι πνεύματα... ανήσυχα και εφευρετικά αναφορικά με τη συνθηματολογία και φροντίζουν να μην υπάρχει μονοτονία.

Παρακάτω παραθέτουμε μερικές [«διασκευές» τραγουδιών](#) από το διαδίκτυο των οποίων ο ρυθμός έχει ξεσηκώσει πολλές φορές την εκάστοτε εξέδρα, είτε προέρχεται από ελληνικό είτε από ξένο τραγούδι. Συμπληρώστε την παρακάτω λίστα με διασκευές τραγουδιών που έχουν πέσει στην αντίληψή σας, προσπαθήστε να εντοπίσετε το αρχικό τραγούδι-σύνθημα και τα σημεία έμπνευσης για τη διασκευή.

Στα τραγούδια αναφέρονται οι ήρωες των γηπέδων, τα αστέρια του ποδοσφαίρου σύγχρονοι και παλαίμαχοι. Πάρτε συνεντεύξεις από παλαίμαχους οπαδούς των γηπέδων. Ζητήστε τους να σας περιγράψουν το κλίμα που επικρατούσε παλιότερα στις κερκίδες. Ηχογραφήστε τη συνέντευξη και ανεβάστε την στο blog.

Ντιρλαντα ντι ρλανταντα...

Το παραδοσιακό τραγούδι Ντιρλανταντά είναι ένα από τα πλέον γνωστά του οποίου ο ρυθμός ακούγεται στα ελληνικά γήπεδα εδώ και χρόνια. Σε ότι αφορά την ιστορία του τραγουδιού προέρχεται από την Κάλυμνο και το έχει γράψει ο Παντελής Γκίνης. Στην συνέχεια (1969) το πήρε ο Διονύσης Σαββόπουλος και του έδωσε μεγαλύτερη δημοσιότητα, ενώ ένα χρόνο αργότερα η Δαλιδά το ερμήνευσε στα Γαλλικά και τα Ιταλικά και το έκανε διεθνή επιτυχία. Σε ότι αφορά την μεταφορά του συγκεκριμένου τραγουδιού στα γήπεδα είναι από τα λίγα άσματα το οποίο έχει ακουστεί σχεδόν από όλες τις ελληνικές κερκίδες. Μπορεί να ακούστηκε για πρώτη φορά την δεκαετία του 70' στα γήπεδα ωστόσο επανήλθε δυναμικά την δεκαετία του 90'. Χαρακτηριστικές εικόνες είναι όταν οι οπαδοί του Παναθηναϊκού «χώριζαν» το ΟΑΚΑ στη..μέση και τραγουδούσαν το «Πανάθα μου σε αγαπά...» ή στο μπάσκετ το «Στο Ισραήλ κατέβηκα...». Στον αντίποδα οι «ερυθρόλευκοι» οπαδοί εκμεταλλεύτηκαν τον συγκεκριμένο ρυθμό στο μπάσκετ τιμώντας τον Έντι Τζόνσον τραγουδώντας «Φέραμε από την Αμερική...»

Το κόκκινο φουστάνι...

Βρισκόμαστε στα μέσα της δεκαετίας του 90' όπου η Ελευθερία Αρβανιτάκη ερμηνεύει «Το κόκκινο φουστάνι» του Σταύρου Κουγιουμτζή. Το τραγούδι γνωρίζει σχετική επιτυχία ωστόσο αυτοί που ανέλαβαν να το ...εκτοξεύσουν ήταν οι οπαδοί του ΠΑΟΚ. Συγκεκριμένα οι φίλοι του «δικεφάλου του Βορρά» κάθε άλλο παρά ..πειράχτηκαν από το χρώμα του ...φουστανιού και φρόντισαν να κάνουν Τούμπα και Αλεξάνδρειο να «κλικνίζονται» στον συγκεκριμένο ρυθμό. Στην συνέχεια το

περιέλαβαν οι οπαδοί των ομάδων του ΠΟΚ για να καταφερθούν οι μεν εναντίον των δε.

Σαν τον караγκιόζη...

Ο Διονύσης Σαββόπουλος είναι ένας από τους μεγαλύτερους δημιουργούς στην χώρα μας και πολλές φορές είναι η πηγή έμπνευσης για διάφορα συνθήματα. Ο ρυθμός του κομματιού «Σαν τον караγκιόζη» είναι από τους πλέον αναγνωρίσιμους και ακούγεται συχνά από τα χείλη των οπαδών. Οι οπαδοί του Ολυμπιακού έχουν τραγουδήσει τον συγκεκριμένο ρυθμό για να πικάρουν τους οπαδούς του «τριφυλλιού» ωστόσο εισέπραξαν ανάλογη απάντηση με τον ίδιο ρυθμό. «Θρύλε ...»

Καλημέρα Ήλιε Καλημέρα...

Ένας από τους γνωστούς πολιτικούς «ύμνους» της δεκαετίας του 70΄ ήταν το «Καλημέρα Ήλιε» το οποίο είχε γράψει το 1973 ο Δημήτρης Χριστοδούλου ενώ ο Μάνος Λοΐζος ήταν ο συνθέτης του κομματιού. Μπορεί λόγω ..ήλιου οι ψηφοφόροι του ΠΑΣΟΚ να έχουν επιλέξει ως ..ύμνο τους ωστόσο οι οπαδοί του «τριφυλλιού» έχουν κάνει καλύτερη διασκευή αρχικά με το «Και συ Στεργάκο πάρτους τα μυαλά...» αλλά και την τωρινή ..έκδοση με το «Η τριφυλλάρα ποτέ δεν σταματά...»

Με το στόμα γεμάτο φιλιά...

Το γνωστό σε όλους «και το βράδυ το βραδάκι» είναι ένα κομμάτι το οποίο πλέον δεν ακούγεται στο μουσικό στερέωμα ωστόσο στα γήπεδα ο ρυθμός που έγραψε ο Χρήστος Νικολόπουλος και ερμήνευσε ο Λεωνίδας Βελλής, καλά ..κρατεί. Ξεκίνησε αρχικά από τα γήπεδα του μπάσκετ με τους οπαδούς του Άρη και της Εθνικής να παραληρούν στις εξέδρες στα τέλη της δεκαετίας του 80΄ τραγουδώντας «Με τον Γκάλη, τον Γιαννάκη...»

Μίλησε μου...

Ότι πιο ...ποιοτικό έχουν βγάλει σε ελληνικό σύνθημα οι οπαδοί του Ολυμπιακού οι οποίοι εκμεταλλεύτηκαν με τον καλύτερο τρόπο το κομμάτι «Μίλησε μου» του Μάνου Χατζηδάκι. Οι «ερυθρόλευκοι» δεν ..ακούμπησαν το ρεφραίν ωστόσο έδωσαν ξεχωριστή νότα στο κουπλέ φωνάζοντας «Απ' τον Έβρο ...»

Απόψε στις ακρογιαλιές...

Ο Βασίλης Τσιτσάνης έγραφε το γνωστό άσμα που τραγουδιέται μέχρι σήμερα «Απόψε στις ακρογιαλιές...» με τους φίλους της ΑΕΚ να μην το αναγνωρίζουν όμως πλέον. Συγκεκριμένα οι «κιτρινόμαυροι» έχουν ...εισάγει την «σκεπαστή» μέσα στο τραγούδι και δεν λένε να την βγάλουν.

Ουσίες και οινοπνεύματα...

Ακόμα ένα λαϊκό κομμάτι το οποίο έχει γνωρίσει την ...αποθέωση στα ελληνικά γήπεδα με τους οπαδούς της ΑΕΚ να τον τραγουδούν συχνά πυκνά και τους αντίστοιχους των «πράσινων» να τους πικάρουν με τον ίδιο ρυθμό.

7. Ο μαγικός κόσμος των συνθημάτων

Χωρίς καμία υπερβολή, τα οπαδικά συνθήματα χρίζουν κοινωνιολογικής ανάλυσης.

Πώς δημιουργούνται;

Ποιοι τα δημιουργούν;

Μήπως είναι μια μορφή σύγχρονων «δημοτικών τραγουδιών»;

Πρέπει να υπάρχουν ηθικοί περιορισμοί στη χρήση τους;

Ποιες είναι οι κοινωνικές τους προεκτάσεις;

Ποια διάθεση εκφράζει η δημιουργία τους (υβριστική, χιουμοριστική πλευρά των συνθημάτων);

Διαβάστε το παρακάτω απόσπασμα το οποίο δίνει κάποιες πληροφορίες. Διαμορφώστε και καταγράψτε μια δική σας θέση για το θέμα. Σε προσχεδιασμένο προφορικό λόγο παρουσιάστε στους συμμαθητές σας το θέμα.

Στην Αγγλία ειδικά, τα γηπεδικά συνθήματα είναι μία μορφή λαϊκής τέχνης. Μάλιστα, το 2004 η αγγλική τράπεζα Barclay's, χορηγός τότε της Premier League, διοργάνωσε έναν διαγωνισμό, καλώντας τους ποδοσφαιρόφιλους να συνθέσουν δικά τους συνθήματα για τις ομάδες τους. Ο νικητής θα ανακηρυσσόταν «Επίσημος Συνθηματοποιός» ("Chant Laureate") και θα αμειβόταν με 10.000 λίρες τον χρόνο για να εφευρίσκει «επίσημα» ποδοσφαιρικά συνθήματα. Τον διαγωνισμό κέρδισε με ομόφωνη απόφαση της επιτροπής ο 37χρονος δικηγόρος, Τζόνι Χερστ.

Ο πρώτος (και μοναδικός μέχρι σήμερα) "επίσημος συνθηματοποιός" της Premier League, Τζόνι Χερστ

Εξηγώντας την απόφαση, ο πρόεδρος της επιτροπής και επίσημος ποιητής του Παλατιού, Άντριου Μόσιον, είπε: «Αναζητούσαμε εξυπνάδα, χιούμορ, ενέργεια, εφευρετικότητα, και την ικανότητα να συνεπαίρνει τους οπαδούς στην εξέδρα. Ο Τζόνι είναι θαυμάσιος σε αυτό». Και μιλώντας γενικά για τον διαγωνισμό, τόνισε: «Νιώσαμε ότι βρισκόμαστε μπροστά σε μία τεράστια δεξαμενή λαϊκής ποίησης. Η ποίηση ανήκει στον κόσμο, και είναι υπέροχο να την ακούς εκεί έξω».

Η ειρωνεία είναι ότι ενώ ο Χερστ είναι οπαδός της Μπέρμιγχαμ, κέρδισε τον διαγωνισμό με έναν «ύμνο» στον επιθετικό της (μισητής) συντοπίτισσα, Άστον Βίλα! Ο Χερστ ουσιαστικά απολογήθηκε, εξηγώντας ότι είχε γράψει συνθήματα για όλες της ομάδες της Premier League και έστειλε αυτό που του φάνηκε καλύτερο. «Αν δεν γράψω ένα εξίσου καλό για την Μπέρμιγχαμ την ερχόμενη χρονιά, οι μέρες μου είναι μετρημένες», πρόσθεσε μεταξύ σοβαρού και αστείου.

Μερικά χρόνια αργότερα, και αφού η θητεία του ολοκληρώθηκε, είπε σε μία συνέντευξη:

«Θα ήταν ωραίο να σκεφτόμαστε ότι όλα τα συνθήματα είναι αυθόρμητα, αλλά χρειάζεται πολλή προετοιμασία. Ένας από τους αντίπαλους παίκτες που έρχεται το Σάββατο πιάστηκε στο κρεβάτι με την τάδε, τι μπορούμε να τραγουδήσουμε γι' αυτό; [...] Όταν κάτι σημαντικό συνέβαινε στο ποδόσφαιρο κατά τη διάρκεια της θητείας μου –για παράδειγμα όταν πέθανε ο Μπράιαν Κλάφ– έπρεπε να γράψω ένα σύνθημα. Ήμουν εκεί για να καταγράψω τις μεταβολές στον δημόσιο βίο.»

Αλήθεια, τι γνώμη είχαν οι οπαδοί για τη θέση του; «Κάποιες αντιδράσεις δεν ήταν ιδιαίτερα φιλικές. Πολλοί δυσαρεστήθηκαν για το γεγονός ότι πλήρωναν πολλά λεφτά για να δουν την ομάδα τους και να τραγουδήσουν συνθήματα κάθε βδομάδα, και υπήρχε ένας τύπος που έπαιρνε 10 χιλιάρικα για να επινοεί συνθήματα», είπε.

Σίγουρα θα μπορούσαμε να πούμε πολλά ακόμα για τα γηπεδικά συνθήματα, όμως εδώ δεν κάνουμε διατριβή στο θέμα, αλλά μία σύντομη «βόλτα» στον μαγικό κόσμο τους. Έναν κόσμο που περιλαμβάνει όλα τα γήπεδα, από τα μικρότερα των τοπικών πρωταθλημάτων της Ελλάδας, μέχρι το Ολντ Τράφορντ, το Καμπ Νου και το Μαρακανά. Έναν κόσμο γεμάτο μουσική, ποίηση, πλάκα, αλλά και προσβολές, προκλήσεις και έντονα συναισθήματα. Έναν κόσμο γεμάτο ποδόσφαιρο.

πηγή: [Τρελοποδόσφαιρο](#)

5η ώρα

8. Α) Διαβάζουμε τα πρωτοσέλιδα των εφημερίδων 10/01/2014 στη διεύθυνση: <http://www.sport-fm.gr/newspapers/>

Οι τίτλοι είναι ελκυστικοί για τον αναγνώστη, εκτός από τυπογραφικά τεχνάσματα χρησιμοποιούνται και τεχνάσματα γλωσσικά, όπως οι μεταφορές, οι ελλείψεις, οι παροιμίες, οι νεολογισμοί. Εντοπίστε τα παραπάνω στοιχεία στα πρωτοσέλιδα.

Ποιος είναι ο ρόλος του τίτλου στο πρωτοσέλιδο;

Οι τίτλοι απευθύνονται στο συναίσθημα ή στη λογική;

Προσπαθήστε να δώσετε ένα δικό σας πρωτοσέλιδο τίτλο.

Β) Κάθε λέξη μέσα σε ένα κείμενο δημοσιογραφικού λόγου κουβαλά μαζί της, εκτός από τις πληροφορίες, και μία ιδεολογική φόρτιση, αφού ο κάθε χρήστης της γλώσσας - εν προκειμένω ο δημοσιογράφος- είναι φορέας μιας ιδεολογίας. Ιδεολογία η οποία δεν αφορά μόνο τον δημοσιογράφο, αλλά «τα άτομα που διαμορφώνουν τη συνολική ιδεολογία του Μέσου, από το οποίο εκπέμπεται ο δημοσιογραφικός λόγος».

Το στοιχείο αυτό στις αθλητικές εφημερίδες είναι πολύ έντονο, καθώς οι περισσότερες από αυτές αντιπροσωπεύουν τους οπαδούς κάποιας συγκεκριμένης ομάδας. Οπότε ο αθλητικός συντάκτης είναι κατά κάποιον τρόπο «αναγκασμένος» να ακολουθήσει μια

συγκεκριμένη «πολιτική γραμμή». Αν λάβουμε μάλιστα υπόψη τον ανταγωνισμό που υπάρχει ανάμεσα σε αυτές τις εφημερίδες και μάλιστα τον ανταγωνισμό που δέχονται από αθλητικά ένθετα που περιέχονται στις πολιτικές εφημερίδες, μπορούμε να δούμε μια πραγματικότητα, όπου οι αθλητικές εφημερίδες, κυρίως αυτές που υποστηρίζουν ανοιχτά μια συγκεκριμένη ομάδα, δεν αγοράζονται τόσο από τους φίλαθλους/οπαδούς για μια αντικειμενική εξιστόρηση των γεγονότων, όσο για να «ακούσουν αυτό που θέλουν». Έτσι αυτό που κυρίως μετράει είναι ο τρόπος με τον οποίο καταγράφονται τα αθλητικά γεγονότα. Ο Eco μιλάει για «αθλητική φλυαρία», η οποία έχει χαρακτηριστικά πολιτικής συζήτησης και μάλιστα αποτελεί «παρωδία αθλητικής συζήτησης».

Επιλέγουμε ένα άρθρο σε μια ή περισσότερες εφημερίδες και προσπαθούμε να εντοπίσουμε τις παραπάνω επισημάνσεις. Σε ένα πρόγραμμα επεξεργασίας κειμένου μεταφέρουμε με αντιγραφή και επικόλληση το κείμενο, υπογραμμίζουμε τις λέξεις, φράσεις, σχήματα λόγου (ειρωνεία, υπερβολή, μεταφορά, μετωνυμία κ.ά.). Στη συνέχεια αλλάζουμε τις υπογραμμισμένες σειρές με φράσεις πιο ουδέτερες. Τι παρατηρείτε;

9. Ποδόσφαιρο και πόλεμος: γλωσσικός παραλληλισμός

Διαβάζουμε τα παρακάτω κείμενα.

Ποια είναι χαρακτηριστικά της «οπαδικής» γλώσσας;

Τι προσφέρει η χρήση των επιφωνημάτων στο οπαδικό πνεύμα;

Με ποιο τρόπο χρησιμοποιούνται τα συγκινησιακά συστατικά της γλώσσας στο γήπεδο;

Αφού αντλήσετε στοιχεία και από τα δυο άρθρα, σε ένα άρθρο στο blog, αναφερθείτε στο θέμα της συγκινησιακής χρήσης της γλώσσας στον αθλητισμό.

Οι “μεταφορές” του πολέμου: από τα πεδία της μάγης στις “μάγες” των γηπέδων

Ο γλωσσολόγος, τακτικός συνεργάτης των 24grammata.com, **Νάσος Κατσώγης**, αναζητά για άλλη μια φορά τα όρια της γλώσσας του ποδοσφαίρου (δες και το [η](#)

οριακότητα της οπαδικής γλώσσας). Αναλύει τις ποδοσφαιρικές εκφράσεις που «έστω και υποσυνείδητα αποτυπώνουν τη βίωση του ποδοσφαίρου ως παράλληλου μιας πολεμικής αναμέτρησης».

Γράφει ο **Νάσος Κατσώχης**, γλωσσολόγος.

Έχει υποστηριχθεί ότι σε καιρούς ειρήνης η αντιπαλότητα των κρατών εκφράζεται συμβολικά μέσα από τα σπορ. Στην περίπτωση, ειδικότερα του πιο δημοφιλούς ομαδικού σπορ στον πλανήτη, του ποδοσφαίρου, ότι εκφράζεται μέσα από τις αναμετρήσεις κυρίως των εθνικών αντιπροσωπευτικών ποδοσφαιρικών συγκροτημάτων. Πέρα απ' αυτή τη διαπίστωση, ωστόσο, το ποδόσφαιρο, περισσότερο από όλα τα ομαδικά αθλήματα, και κατά τη γένεσή του αλλά και κατά την εξέλιξή του, βιώνεται ή ιδώνεται από πολλούς, έστω και υποσυνείδητα, σαν πόλεμος, και το ποδοσφαιρικό ματς σαν πολεμική μάχη / αναμέτρηση, αν δεν παραπέμπει σε άλλες, αρχέγονες ανθρώπινες πρακτικές (βλ. και Desmond Morris, 1978).

Μαρτυρίες προς ενίσχυση του παραπάνω παραλληλισμού προσφέρονται πάμπολλες με αναφορά στην όλη τελετουργία ενός ματς , πβ. ανάκρουση εθνικών ύμνων, οπαδούς βαμμένους με τα εθνικά χρώματα ή ενδεδυμένους με αμφιέσεις (αρχαίων) πολεμιστών, σκοπούς εμβατηρίων στη βάση των οποίων δομούνται πολλά οπαδικά συνθήματα κτλ. Μαρτυρίες όμως προσφέρει και η γλώσσα που έχει χρησιμοποιηθεί και διαρκώς χρησιμοποιείται στα ΜΜΕ -κατεξοχήν βέβαια στην τηλεόραση- για να περιγράψει τα ποδοσφαιρικά πράγματα, κυρίως σε σχέση με την εξέλιξη ενός ποδοσφαιρικού αγώνα. Εκφράσεις, δηλαδή, που έστω και υποσυνείδητα αποτυπώνουν αυτή ακριβώς τη βίωσή του ως παράλληλου μιας πολεμικής αναμέτρησης. Αρκεί κατ αρχήν να ανατρέξει κανείς σε παλιές ραδιοφωνικές αναμεταδόσεις ποδοσφαιρικών αγώνων, κυρίως στα πρώτα χρόνια μετά τον Β'

Παγκόσμιο Πόλεμο, όταν και τα κατάλοιπα του τελευταίου ήταν νωπά ακόμη στις συλλογικές μνήμες.

Πέρα από αυτό όμως, επιβιώνουν πάντοτε, έστω κι αν τα πράγματα είναι ηπιότερα στις μέρες μας, εκφράσεις που συσχετίζουν μεταφορικά τις έννοιες ‘ποδόσφαιρο-πόλεμος’, ή ακριβέστερα ‘ποδοσφαιρική αναμέτρηση-πολεμική αναμέτρηση / μάχη’ (πβ. και ‘μεγάλη μάχη για το κύπελλο’ ή ‘το ντέρμπι Ολυμπιακού-Παναθηναϊκού, η μητέρα των μαχών’).

Έτσι, ακούμε συχνά τους σπορτκάστερ να λένε: ‘η εθνική αναχαιτίζει με επιτυχία τις επιθέσεις των αντιπάλων’. Ή ‘οι συνεχείς επελάσεις του παίκτη έχουν δημιουργήσει αναστάτωση στην άμυνα των αντιπάλων’. Ακούμε επίσης να ‘επιτίθεται κατά κύματα η χ’. Να ‘αμύνεται σθεναρά’. Να ‘κινείται στη δεξιά πτέρυγα ο παίκτης’. Να ‘οργανώνει το παιχνίδι από τον άξονα’. Να ‘φυλάει τα νώτα της η χ’, για να αποτρέψει επιθέσεις του αντιπάλου’. Να ‘έξαπολύει σφοδρό σουτ (βολίδα) ο τάδε παίκτης’. Να ‘βάλλει διαρκώς κατά της αντίπαλης εστίας’. Να ‘παρατάσσεται με σχήμα τάδε η χ’. Να ‘αποκρούει το σουτ ο τερματοφύλακας’. Ή πάλι για ‘τείχος που στήνουν οι παίκτες κατά την εκτέλεση φάουλ από τους αντιπάλους’. Για ‘(ηρωική) έξοδο του τερματοφύλακα’. Κατά την εκτέλεση κόρνερ, για ‘ομηρικές μάχες στη μεγάλη περιοχή, για ‘μάχες σώμα με σώμα’ ή ότι ‘μπαίνει μέσα στα καρέ η αεροπορία της εθνικής μας’ (οι ψηλοί μας παίκτες, μήπως και αποσπάσουν κεφαλιά). Τέλος, να ‘αλλάζει στρατηγική ο προπονητής της χ’ και να ‘εκτελεί (με πέναλτι) ο τάδε παίκτης από τα 11 μέτρα’ (και βέβαια, κατά την ποδοσφαιρική ‘μεταγλώσσα’ όπου πέναλτι, η ‘εσχάτη των ποινών’ – φράση που παραπέμπει σε ορολογία ‘στρατοδικείου’, και μάλιστα για περιπτώσεις εγκλημάτων πολέμου.

Δεν χρειάζεται ίσως να επεκταθεί κανείς. Αρκούν, νομίζω τα παραπάνω παραδείγματα, για να ενισχύσουν την επιχειρηματολογία περί μεταφορικής δόμησης

της έννοιας του ‘ματς’ με συστατικά από την έννοια της ‘πολεμικής αναμέτρησης’. Και ακόμη σημαντικότερο, για να καταγράψουν το πώς αντιμετωπίζεται στο συλλογικό ασυνείδητο το ποδόσφαιρο, εκλογικεύοντας, επιπρόσθετα, σε συμβολικό επίπεδο, τη σπουδαιότητα που του αποδίδεται από τις μάζες

Η οριακότητα της “οπαδικής” γλώσσας

Γράφει ο **Νάσος Κατσώχης**, γλωσσολόγος

Για όποιον έχει μια στοιχειώδη επαφή με την ελληνική γλωσσολογική βιβλιογραφία είναι εύκολα συναγωγίμο ότι απουσιάζουν παντελώς έρευνες για τη γλώσσα των οπαδών, για το ιδίωμα –με άλλα λόγια – που χρησιμοποιούν μαζικά, στα πλαίσια του όχλου, οι άνθρωποι της κερκίδας. Η με επιφανειακά πολλές φορές επιχειρήματα ‘τεκμηριούμενη’ απαξίωση πολλών ακαδημαϊκών για το πεδίο των λαοφιλών ομαδικών αθλημάτων –κυρίως, βέβαια, του ποδοσφαίρου- εξηγεί εν μέρει μια τέτοια έλλειψη, αλλά αυτό είναι θέμα άλλης συζήτησης.

Προφανώς, τα ιδιαίτερα, διακριτικά, χαρακτηριστικά της γλώσσας των οπαδών σχετίζονται με, και απορρέουν κυρίως από, την ένταξη των τελευταίων σε ένα ευρύτερο σύνολο, μέσα στο οποίο κάθε μέλος του απελευθερώνεται από συμβάσεις, γλωσσικές ή μη, εκτονώνοντας συναισθήματα και αποφορτίζοντας σωρευμένες εντάσεις της καθημερινότητας –και όχι μόνο αυτής.

Ως προς τη μορφή της οπαδικής γλώσσας, η οποία παρουσιάζει μεγαλύτερο ενδιαφέρον για τους λόγους που θα αναφέρουμε παρακάτω, εξέχουσας αναφοράς χρήζει η λεγόμενη ‘μαγική’ ή ‘συνθηματική’ χρήση της γλώσσας, αυτή που μας μεταφέρει σε ‘μη ενήλικα’, και εν γένει ‘πρωτογενή’ χαρακτηριστικά της γλώσσας. Εδώ εντάσσονται κατ αρχήν τα επιφωνήματα τύπου ‘οέο’, ‘αεέ-αέ- αέ’, ‘οοο’, εκφωνούμενα είτε κατά σύμβαση είτε ως αυθόρμητες και επί τούτου αντιδράσεις του

κοινού, ή μεμονωμένων ατόμων, σε κρίσιμες, θεαματικές, ατυχείς κτλ φάσεις του αγώνα. Φυλογενετικά θυμίζουν αρχαικά στάδια των ανθρώπινων γλωσσών, όταν ακόμη απουσίαζε παντελώς ο πλήρης προτασιακός λόγος με τη σαφή κατάτμηση της πρότασης σε υποκείμενο και κατηγορημα, αλλά και οντογενετικά το πώς συμπεριφέρονται σε πολύ πρώιμα στάδια τα μωρά, όταν αντιδρούν μόνο με δεικτικά στοιχεία –και τα επιφωνήματα είναι κατεξοχήν τέτοια- σε εξωτερικά ή εσωτερικά ερεθίσματα. Άλλες χρήσεις, κατά τις οποίες εκφωνούνται γλωσσικά στοιχεία που αποτελούν πλέον φορείς αναφοράς ή σημασίας, θυμίζουν ύστερα, αλλά όχι ακόμη ώριμα στάδια απόκτησης της γλώσσας, τη λεγόμενη π.χ. ‘ολοφραστική’ χρήση -της , όταν στη θέση μιας πλήρους πρότασης που περιγράφει κάτι, εκφωνείται μια λέξη, η ‘ολόφραση’, που αφαιρετικά περιγράφει μια ολόκληρη κατάσταση πραγμάτων, π.χ. στην περίπτωση μας ‘γκολ...’ ή ‘όχιιι’ (ως αντίδραση, π.χ., του οπαδού σε χαμένη ευκαιρία της ομάδας του).

Με λίγα λόγια, όπως γενικά σε χρωματισμένες συγκινησιακά καταστάσεις , έτσι και κατά την παρουσία στο γήπεδο, τα έντονα συναισθήματα της στιγμής, μεγεθυμένα και από τη συμμετοχή του καθενός σε μια, αν μη τι άλλο, ‘μαγική’, εκστατική θα έλεγε κανείς, ατμόσφαιρα, αποδομούν την πλήρη ‘προτασιακή’ γλώσσα στα δομικά συστατικά της: σε ελλειπτικές προτάσεις, πιο πέρα σε μεμονωμένες λέξεις ή ονόματα, και ακόμη πιο πέρα σε συλλαβές αλλά και σε μεμονωμένα φωνήματα, εν είδει επιφωνημάτων. Με τον επιτονισμό, τον ρυθμό και το μέτρο βέβαια –άλλα κατεξοχήν δεικτικά, και ως εκ τούτου συγκινησιακά συστατικά της γλώσσας- συχνά να συνοδεύουν και να κατευθύνουν τη χρήση -της. Και σε ένα χώρο όπως είναι κατεξοχήν το γήπεδο, όπου εικόνες και ατμόσφαιρα υποβάλλουν έντονα συναισθήματα, ο μόνος τρόπος για να διεξέλθει κανείς από την ‘ψυχρή’ και αφαιρετική σήμανση της εμπειρίας, όπως αυτή επιτελείται μέσω της συμβολικής, προτασιακής γλώσσας, προς τη βιωματική αμεσότητα, είναι μέσω των δεικτικών χαρακτηριστικών της γλώσσας.

Φυσικά, η μαγική χρήση της γλώσσας, αλλά και οι ποικίλες εκδοχές χρήσης της γλώσσας στις οποίες επιβάλλονται ‘πρωτογενή’ στοιχεία –της, ξεπηδώντας από ένα ‘βιωματικό’ υπόστρωμα (εκστατικός, μαντικός λόγος, θρησκευτικός λόγος, προφητικός λόγος, ποιητικός λόγος, αλλά και γλώσσα από την περιοχή της ψυχοπαθολογίας) δεν είναι ολότελα αμιγής/είς από στοιχεία της συμβολικής, ενήλικης γλώσσας, κάτι για το οποίο δώσαμε παραδείγματα παραπάνω: μάλιστα στον μαγικό λόγο συχνά συνυπάρχουν το ακατανόητο με το κατανοητό, το αδόμητο με το δομημένο. Έτσι και στη ‘γηπεδική’ εκδοχή του μαγικού λόγου, παρατηρείται πλήθος συνθημάτων όπου συνυπάρχουν τα ακατανόητα, ‘μαγικά’ μορφώματα με λέξεις ή προτάσεις, γενικά με στοιχεία της φυσικής γλώσσας που φέρουν αναφορά ή σημασία, π.χ. ‘άρης ε-ό...’, ‘οέ-οέ-οέ-οέ...ΑΕΚ ο-λέ’, / ‘έ-ε-ό.....το πήραμε το ευρωπαϊκό’ κτλ. Το ότι οι γηπεδικές γλωσσικές χρήσεις κατευθύνουν στον συγκινησιακό χώρο μιας πρωτο-γλώσσας, ενισχύεται και από το γεγονός ότι συχνά τα εκφωνούμενα συνθήματα υποστηρίζονται από σωματικές κινήσεις, ομοιόμορφα και ρυθμικά εκτελούμενες από το οργανωμένο πλήθος, π.χ. ‘ουλελε...αμαν-αμαν’, με πρόταξη των χεριών.

Ως προς το περιεχόμενο τώρα της οπαδικής γλώσσας, εξέχουσα θέση έχουν, τις τελευταίες δύο δεκαετίες όπου και το οπαδικό κίνημα έχει οργανωθεί συστηματικά - με όλα τα παρεπόμενα- οι βωμολοχίες, ο υβριστικός λόγος. Ένας λόγος που εδώ φτάνει στα όριά του, όταν –για ευνόητους λόγους- τίθεται ενάντια στο πιο ιερό πρόσωπο της οικογένειας των αντιπάλων, τη μάνα, μοιάζοντας παράλληλα –πέραν άλλων – να εκτονώνει απωθημένες σεξουαλικές επιθυμίες...

Και τέλος, στον κατ’ εξοχήν ανδρικό όχλο των γηπέδων, δεν μπορεί παρά να παρατηρείται πλήθος σεξιστικών, εμφανώς υποτιμητικών και απαξιωτικών για το γυναικείο φύλο, αλλά και για τους ομοφυλόφιλους, συνθημάτων, που είτε ‘εκτοξεύονται’ για πικάρισμα των αντιπάλων, είτε χρησιμοποιούνται εν είδει

παρότρυνσης προς ‘κοιμισμένους’, σκνηρούς και ντεφορμέ παίκτες...Τα παραπάνω συνιστούν μερικά μόνο χαρακτηριστικά της ‘οπαδικής’ γλώσσας. Ωστόσο, δείχνουν πειστικά, νομίζω, ότι η μαζική κι ομοιόμορφη χρήση της γλώσσας από το οργανωμένο γηπεδικό πλήθος παρουσιάζει εξαιρετικό ενδιαφέρον, όσο αποτελεί μια αγνοημένη από την ακαδημαϊκή σφαίρα εκδοχή του μαγικού λόγου, εκεί όπου η συμβολική και ώριμη σήμανση της εμπειρίας παραχωρεί συστηματικά μια θέση σε πιο πρώιμες, φορτισμένες συγκινησιακά, χρήσεις της γλώσσας, τέτοιες που πολλές φορές την εξωθούν περιστασιακά σε οριακά σημεία, άκρως αποκαλυπτικά επιπλέον των δομικών συστατικών της.

Ζ. ΑΛΛΕΣ ΕΚΔΟΧΕΣ

Θα μπορούσαμε να εξετάσουμε εφημερίδες ή συνθήματα «Βορρά-Νότου» στα οποία τονίζεται το τοπικιστικό στοιχείο. Η ανάλυση του λόγου σε λαϊκά αθλητικά κείμενα, συνθήματα, δάνεια μπορεί να συμβάλει στη γλωσσική εκπαίδευση των μαθητών, κυρίως εκείνων των οποίων η επαφή με γραπτά κείμενα περιορίζεται, σχεδόν αποκλειστικά, στις αθλητικές εφημερίδες και μέσω αυτών να αρχίσουν να διαβάζουν και τις άλλες. Θα μπορούσαμε να συγκρίνουμε το πολιτικό με το αθλητικό σύνθημα, να καταγράψουμε με κινητά τα συνθήματα στους τοίχους γηπέδων, σχολείων, σχολών κατά το πρότυπο του Δημαρά [«Εμπρός στον έτσι που χάραξε ο τέτοιος»](#). Επίσης δεν είναι άκαιρο να προσδιοριστεί το «εμείς» και οι «άλλοι» σε σχέση και συνάρτηση με το κοινωνικοπολιτικό γίνεσθαι κάθε εποχής και να παρουσιαστεί το γνήσιο αθλητικό πνεύμα, όταν δεν υπήρχε ακόμα επαγγελματικό ποδόσφαιρο και οι παίκτες αγωνίζονταν από αγάπη για το άθλημα, τη φανέλα και τη δόξα, με αφορμή την παρακολούθηση της ταινίας [Κυριακάτικοι ήρωες - Οι άσσοι του γηπέδου](#) (1956).

Η. ΚΡΙΤΙΚΗ

Στόχος του σεναρίου είναι να αναλυθεί ο ρόλος της γλώσσας στη διαμόρφωση της ταυτότητας των οπαδών. Συγκεκριμένα, μέσα από κείμενα αθλητικής δημοσιογραφίας, συνθήματα, συνεντεύξεις, εξετάζεται πώς ενισχύεται η οπαδικότητα, μεταφέρονται μηνύματα για αξίες και συμπεριφορές, που δεν αφορούν μόνο την ομάδα αλλά και άλλες μορφές της κοινωνικής ταυτότητάς του αναγνώστη. Αν και πολλοί γονείς και εκπαιδευτικοί κρίνουν πως η αθλητική χρήση της γλώσσας έχει αρνητική επίδραση στη γλωσσική ανάπτυξη των μαθητών, υποστηρίζουν πως εκχυδαΐζει τη συμπεριφορά και οδηγεί σε ακρότητες, ίσως η ζωντάνια και η ευρηματικότητα των συνθημάτων, η γλωσσική ευστοχία να μπορεί να βοηθήσει τους μαθητές να κατανοήσουν τις λειτουργίες της γλώσσας και τον ρόλο της στην

προσπάθεια για εξουσία και υποταγή. Με αυτό τον τρόπο ίσως αποκτήσουν αυξημένη επίγνωση σχετικά με τη δύναμη της γλώσσας στη ζωή τους.

Θ. ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Κουτσογιάννης, Δ. 2007. *Πρακτικές ψηφιακού γραμματισμού νέων εφηβικής ηλικίας και (γλωσσική) εκπαίδευση*. Θεσσαλονίκη: Κέντρο Ελληνικής Γλώσσας. Διαθέσιμο στο:

<http://www.greek->

[language.gr/greekLang/modern_greek/studies/ict/teens/index.html](http://www.greek-language.gr/greekLang/modern_greek/studies/ict/teens/index.html) [15.8.2013]

Κουτσογιάννης, Δ. 2012. Ο ρόμβος της γλωσσικής εκπαίδευσης. *Στο Μελέτες για την ελληνική γλώσσα. Πρακτικά της 32ης συνάντησης του Τομέα Γλωσσολογίας, Α.Π.Θ.* Θεσσαλονίκη: ΙΝΣ.

Κωστούλα-Μακράκη, Ν. 2001. *Γλώσσα και κοινωνία: Βασικές έννοιες*. Αθήνα: Μεταίχμιο.

Fairclough, N. 1992. *Discourse and Social Change*. Oxford: Polity Press.

Fairclough, N. 2001. *Language and Power*. London: Longman.

Fairclough, N. 2010. *Media Discourse*. London: Bloomsbury Academic.

Kress, G. 1989. *Linguistic processes in sociocultural practice*. London: Oxford University Press.

Wenner, L. 2003. *Το πεδίο της σύζευξης αθλητισμού και ΜΜΕ*. Στο Α. Βένερ (επιμ.), *Αθλητισμός και Μέσα Μαζικής Επικοινωνίας (σελ. 47-61)*. Αθήνα: Καστανιώτης